The Du Tillet Matthew
with parallel Greek
(1st draft)

What follows is a typed copy of the du Tillet manuscript of the Gospel of Matthew. I have added the standard UBS Greek text in parallel column for convenience of comparison. The Greek does not correspond line for line with the Hebrew, but I've tried to synchronize the two texts.

In the Hebrew text, each line is numbered, corresponding to the line number on each page of the manuscript. I have also noted the Page No. throughout the Hebrew text. Of course, neither of these (line number, page number) appear in the manuscript itself. I have also noted chapter and verse corresponding to the UBS Greek text. The verse numbers appear in square brackets.

The Endnotes simply contain thoughts and questions which I had as I was transcribing the manuscript. I've noted each occurrence of what appears to be *soph pasuch* in the manuscript. I've also noted single letters at ends of lines. These always correspond to the first letter of the next line, though the purpose in the manuscript evades me. There seems to be no real pattern in when they are used and when they are not. Now that the manuscript is completely transcribed, there will be sufficient ability to analyze it more thoroughly, and to note the many issues which it brings to light. In the Endnotes, I've only noted those textual issues which presented themselves immediately during the transcription process.

For historical material on the du Tillet, see:

George Howard, "The Textual Nature of an Old Hebrew Version of Matthew," *JBL* 105/1 (1986), 49-63. (And note the bibliographical material in his notes.)

William Horbury, "The Hebrew Matthew and Hebrew Study" in William Horbury, ed., *Hebrew Study from Ezra to Ben-Yehuda* (T & T Clark, 1999), pp. 122ff.

Pinchas E. Lapide, *Hebrew in the Church* (Eerdmans, 1984), pp. 58ff.

I am sure that the Hebrew texts contains numbers of typographical and transcriptional errors. At first, I had only the xerox copy of the manuscript to work from, and often *vav* and *yod* were indistinguishable. Likewise *he* and *chet.* When I obtained a copy of Herbst, I was able to check my copy against his, and this was helpful. Nonetheless, I continue to make corrections as I read the text, so one should keep this in mind in terms of using the text for comparative study.

As you find mistakes, please feel free to make them known to me: thegg@bigplanet.com

Ματτ. 1·1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ
Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φάρες καὶ
τὸν Ζάρα ἐκ τῆς Θαμάρ, Φάρες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,
Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν
δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βόες
ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βόες δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ,
Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς
τοῦ Οὐρίου, 7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ, 8 Ἀσὰφ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, Ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ,
Ἀχὰζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑζεκίαν, 10 Ἑζεκίας δὲ ἐγέννησεν
τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος. 12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος
Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ζοροβαβέλ, 13 Ζοροβαβὲλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ,
Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, 15
Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ματθάν, Ματθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη
Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος χριστός. 17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ
Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως
τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ
τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ
δεκατέσσαρες. 18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν.
μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ
συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος
ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων
αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. 20
ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ
ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς
παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ
γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. 21 τέξεται

Page 1

Chapter 1

(1) אלה תולדות ישו[1] בן דוד בן אברהם [2] אברהם הוליד את
(2) יצחק יצחק הוליד את יעקב יעקב הוליד את יהודה
(3) ואחיו : [3] יהודה הוליד את פרץ וזרח מתמר פרץ
(4) הוליד את חצרון חצרון הוליד את רם [4] ורם הוליד
(5) את עמינדב עמינדב הוליד את נחשון נחשון
(6) הוליד את שלמון [5] שלמון הוליד את בועז מרחב
(7) בועז הוליד את עובד מרות ועובד הוליד את
(8) ישי [6] ישי הוליד את דוד המלך ודוד הוליד את
(9) שלמה מאשת אוריה[2] [7] ושלמה הוליד את רחבעם רחבעם
(10) הוליד את אבים ואבים הוליד את אסא [8] ואסא ה[3]
(11) הוליד את יהושפט יהושפט הוליד את יהורם
(12) יהורם הוליד את עזיהו [9] עזיהו הוליד את יותם
(13) יותם הוליד את אחז אחז הוליד את חזקיהו
(14) [10] חזקיהו הוליד את מנשה מנשה הוליד את אמון
(15) אמון הוליד את יאשיהו [11] יאשיהו הוליד את יכניה
(16) ואחיו בגלות בבל [12] יכניה הוליד שאלתיאל
(17) שאלתיאל הוליד את זרובבל [13] זרובבל הוליד את
(18) אביהוד אביהוד הוליד את אבנר אבנר הוליד את

[Page 2]

(1) אליקים אליקים הוליד את עזור [14] עזור הוליד את צדוק
(2) צדוק הוליד את אמנן ואמנן הוליד את אליהוד [15] אליהוד
(3) הוליד את אלעזר אלעזר הוליד מתן מתן הוליד את
(4) יעקב [16] יעקב הוליד את יוסף איש מרים שממנה נולד
(5) ישוע שנקרא משיח [17] וכל הדורות מאברהם עד רם
(6) דורות ארבעה עשר ומן גלות בבל עד המשיח
(7) דורות ארבעה עשר [18] ותולדת ישו המשיח כן היה
(8) מאחר שאמו מרים אורשה ליוסף בטרם הוא בא אליה
(9) נמצאה הרה מרוח הקדש [19] ויוסף אישה היה איש צדיק
(10) ולא אבה למסור אותה למיתה ולא לגלותה אך היה
(11) בליבו לעזוב אותה בסתר [20] ובהיותו חושב בזה
(12) המלאך נראה אליו בחלום לאמור יוסף בן דוד
(13) לא תירא לקחת מרים אשתך כי מה שנולד ממנה
(14) מרוח הקדש הוא כי מרוח הקדש היא הרה [21] והנה

δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 23 ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. 24 ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

Ματτ. 2·1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα 2 λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· 6 καὶ σὺ Βηθλέεμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. 7 Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, 8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν· πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10 ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. 11 καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. 13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον

(15) היא תלד בן ותקרא את שמו ישוע[4] כי הוא יושיע את עמו
(16) מכל חטאתם [22] וכל זה למלאות :[5] מה שנאמר מאת יי[6]
(17) על ידי הנביא ישעיה לאמר [23] הנה העלמה הרה
(18) ויולדה בן וקראת שמו עמנואל [24] ויקץ יוסף משנתו
(19) ויעש כאשר צוה אותו מלאך יי[7] ולקח אותה לאשה
(20) [25] ולא ידע אותה עד ילדה בנה הבכור ויקרא את
(21) שמו ישוע :[8]

Chapter Two

(22) **ואחרי** שנולד ישוע[9] בבית לחם בעיר
(23) יהודה בימי הורודוס המלך הנה
(24) מכשפים באו ממזרח ירושלם[10]
(25) לאמר [2] איה מי שנולד מלך על היהודים כי ראינו

[Page 3]

(1) כוכבו במזרח ובאנו להשתחות לו [3] וכאשר שמע הורודוס
(2) נתמלא חמה הוא וכל ירושלם עמו [4] ויאסוף כל
(3) שרי הכהנים ואת סופרי העם וידרוש מהם באיזה
(4) מקום משיח יולד [5] והם אמרו לו בבית לחם יהודה
(5) כי כן נאמר בפי הנביא [6] ואתה בית לחם אפרתה
(6) לא צעיר להיות באלפי יהודה ממך לי יצא להיות
(7) מושל בעמי ישראל :[11] [7] אז הורדוס קרא את המכשפים
(8) בסתר וחקר מהם היטב את את הכוכב אשר נראה
(9) להם :[12] [8] וישלח אותם לבית לחם ויאמר לכו ודרשו
(10) הטב[13] על הנער וכשתמצאיהו הגידו לי למען אבא
(11) גם אני להשתחוות לו [9] וכאשר הם שמעו את המלך
(12) הלכו והנה הכוכב אשר ראו במזרח הלך לפניהם[14]
(13) עד אשר בא ויעמד ממעל מנגד אשר שם הנער
(14) [10] וכאשר ראו את[15] הכוכב שמחו שמחה גדולה עד
(15) מאד [11] ויבאו לבית וימצאו את הנער ואיתו מרים
(16) אמו ויפלו על הארץ וישתחוו לו ויפתחו את
(17) אוצרותם ויקריבו לו מתנות את זהב ואת לבונה
(18) ו[16]מור [12] ויהי הם אחוזים בשנה והנה המלאך נראה
(19) אליהם לאמור השמרו משוב ירושלם אל הורודוס
(20) והם הלכו ושוב לארצם על דרך אחרת :[17] [13] ומאחר
(21) שהלכו והנה מלאך יי[18] נראה ליוסף בחלום לאמר
(22) קום חק את הנער ואת אמו וברח לך למצרים

καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ
παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς
Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ
Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. 16 Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι
ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας
ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλέεμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν
ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· 18 φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. 19 Τελευτήσαντος
δὲ τοῦ Ἡρῴδου ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ
Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν
γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς
παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς
γῆν Ἰσραήλ. 22 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς
Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου ἐφοβήθη ἐκεῖ
ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
τῆς Γαλιλαίας, 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην
Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι
Ναζωραῖος κληθήσεται.

Ματτ. 3·1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ
βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας 2 [καὶ] λέγων·
μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 3 οὗτος γάρ
ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· φωνὴ
βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας
ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ
ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.
5 Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ
Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ
ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι
τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν

(23) והיה שם ושם תעמוד עד שובי אליך כי הורודוס
(24) מבקש להמית את הנער [14] ויקץ[19] ויעש כאשר אמר
(25) לו המלאך וישא את הנער ואת אמו בלילה וילך

[Page 4]

(1) מצרים [15] ויהי שם עד מות הורודוס להמלא מה
(2) שנאמר מצ[20] על ידי הנביא שאמר ממצרים קראתי
(3) לבני [16] אז הורודוס רואה כי הותל מהמכשפים קצף
(4)עד מאד וישלח וימית את כל הנערים אשר
(5) בבית לחם ובכל גבולה מן שנתים ולמטה כאשר
(6) שמע הזמן מהמכשפים :[21] [17] אז נתקיים מה אנאמר
(7) מאת ירמיהו הנביא עליו השלום האומר [18] קול ברמה
(8) נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה
(9) מאנה להנחם על בניה כי איננו :[22] [19] ואחרי שמת
(10) הורודוס הנה מלאך צ[23] נראה בחלום ביוסף ב[24]
(11) במצרים לאמר [20] קום ושא את הנער ואת אמו ולך
(12) אל ארץ ישראל כי מתו המבקשים את נקש הילד
(13) [21] ויקם ויקח את הילד ואת אמו ויבא אל ארץ ישראל
(14) [22] וכששמע כי מלך ארקילאוס ביהודה תחת הורודוס
(15) אביו ירא ללכת לשם ויזהר בשנה הלך אל ארץ
(16) הגליל [23] ויבא וישב בעיר נצרת למלא מה שנאמר
(17) על פי הנביא כי נצרת יקרא

[Chapter Three]

(18) **בימים** ההם קרא ליוחנן המטביל ויקרא
(19) במדבר יהודה [2] לאמר עשו תשובה
(20) בחיים כי קרובה מלכות שמים
(21) לבא [3] וזה הוא אשר אמר ישעיהו לאמר קול קורא
(22) במדבר פנו דרך צ[25] ישרו בערבה מסילה לאלהינו
(23) [4] והיה לבושו של יוחנן משערות גמלים ואזור עור
(24) על מתניו ואכלו היה ארבה ודבש היער [5] אז יצאו אליו
(25) מירושלם ומיהודה וכל מחוז הירדן [6] ויטבלו מעליו

[Page 5]

(1) בירדן ומתודים את חטאתם [7] וכאשר ראה רבים
(2) מן פרושים ומן צדוקים שבאו לטבילתו אמר

αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς
μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας
9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ.
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι
τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν
δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 11 Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν
ὕδατι εἰς μετάνοιαν, ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός
μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς
ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· 12 οὗ τὸ πτύον ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συνάξει
τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει
πυρὶ ἀσβέστῳ. 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι
ὑπ' αὐτοῦ. 14 ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν
ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; 15 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι, οὕτως γὰρ πρέπον
ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν.
16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ
ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν [αὐτῷ] οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν [τὸ] πνεῦμα [τοῦ]
θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν [καὶ] ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν·
17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Ματτ. 4·1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ
πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 καὶ νηστεύσας
ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα, ὕστερον
ἐπείνασεν. 3 καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ
τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. 4 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ
ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος
θεοῦ. 5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν
πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ 6 καὶ
λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται
γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον
τὸν θεόν σου. 8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος
ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ
κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι
πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς· ὕπαγε, σατανᾶ· γέγραπται γάρ·

(3) אליהם דור האפעים מי הודיעכם לברוח מן
(4) החרון הבא [8] לכן עשו הפרי הראוי לתשובה [9] ואל
(5) תאמרו בקרבכם כי אברהם הוא אבינו כי אני
(6) אומר לכם שיש יכולת בידי האלהים להקים בני
(7) אברהם מהאבנים האלה [10] וכבר הגרזן הושם על
(8) שורש העצים וכל עץ שאינו עושה פרי טוב
(9) יכרת ואל אש ישלח :[26] [11] רק אני מטבל אתכם במים
(10) לתשובה ומי שיבא אחרי הוא חזק ממני ואני איני[27]
(11) ראוי לשאת את נעליו והוא יטבל אתכם באש
(12) רוח הקדש [12] ובידו מזרה ויטהר את גרנו ואסף
(13) חטיו אל אסם[28] ומוץ ישרף באש שלא תיכבה :[29] [13] אז
(14) בא ישו מן הגליל על הירדן אל יוחנן כדי שיטבל ממנו
(15) [14] ויאמר לו יוחנן לאמר אני צריך להטבל על ידך ואתה
(16) בא אלי [15] ויען ישו ויאמר אליו הרף נא כי בזאת יאות
(17) עלינו למלא כל צדקה הניחו וטבלו [16] ואחר שטובל
(18) ישו ועלה מן המים והנה נפתחו[30] השמים עליו
(19) והנה רוח אלהים יורדת מן השמים כדמות יונה
(20) ובאה עליו [17] והנה מן השמים קול אומר זה בני אהובי
(21) אשר בו רצתה נפשי :[31]

[Chapter 4]

(22) **אז** הובא ישו במדבר יהודה על ידי רוח
(23) למען ינסה מהשטן [2] וכאשר צם ארבעים
(24) יום וארבעים לילה אחרי כן נרעב [3] ויבא
(25) המנסה ויאמר לו אם בן אלהים אתה אמור שהאבנים

[Page 6]

(1) אלה[32] יעשו לחם [4] ויען ישו ויאמר נכתב כי לא על הלחם
(2) לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יי[33] יחיה האדם
(3) [5] אז העלהו השטן לעיר הקדש ויעמידהו על פנת
(4) ההכל[34] [6] ויאמר לו אם בן אלהים אתה התנפל למטה
(5) שהרי כתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך
(6) על כפים ישאוך פן תגוף באבן רגלך [7] ויען לו ישו
(7) ויאמר גם כתוב לא תנסה את יי[35] אלוהיך[36] [8] ועוד
(8) העלהו השטן על הר גבוה מאד ויראהו כל ממלכות
(9) העולם וכבודן [9] ויאמר לו כל אלה אתן לך אם תפול
(10) ותשתחוה לי [10] אז אמר לו ישו לך השטן כי כתוב את

κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον
καὶ διηκόνουν αὐτῷ. 12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὰ
ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις
Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλίμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος· 15 γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλίμ,
ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 ὁ
λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς
καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.
17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν·
μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 18
Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο
ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν·
ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ
ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ
δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους
δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν
καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ δὲ
εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν
αὐτῷ. 23 Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ διδάσκων ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας
καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. 24
Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ
προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις
νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους [καὶ] δαιμονιζομένους καὶ
σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
25 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ
Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου.

Ματτ. 5·1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ
καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 2 καὶ
ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων· 3 Μακάριοι
οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. 4 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ
παρακληθήσονται. 5 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ
κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ
διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. 7
μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. 8 μακάριοι οἱ
καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι

(11) יי[37] אלהיך תשתחוה ואותו לבדו תעבוד [11] אז הניחו
(12) השטן והנה מלאכים קרבו ושרתו אותו [12] ואחרי
(13) ששמע ישו כי אסור יוחנן הלך לגליל [13] ויעזוב את
(14) נצרת ויסע וישב בכפר נחום והיא עיר על הים
(15) בגבול זבולון ונפתלי [14] להתקים מה שנאמר על פי
(16) ישעיהו הנביא האומר [15] ארצה זבולון וארצה נפתלי
(17) דרך הים עבר הירדן גליל הגוים [16] העם ההולכים
(18) בחושך ראו אור גדול יושבי בארץ צלמות אור נגה
(19) עליהם [17] ואז החל ישו לקרא לאמר שובו שובו בתשובה
(20) כי קרבה מלכות שמים :[38] [18] וילך ישו עליהם מהגליל
(21) וירא שנים אחים את שמעון שנקרא כיפה ואת
(22) אנדריאה אחיו השולחים את הרשת בים כי הם
(23) דיגים [19] ויאמר אליהם לכו אחרי ואעשה אתכם
(24) דיגי האנשים [20] והם מיד עזבו הרשתות וילכו אחריו
(25) [21] וילך משם וירא שנים אחים אחרים את יעקב בן

[Page 7]

(1) זבדי ויוחנן אחיו בספינה עם זבדי אביהם התופרים
(2) את רשתותם ויקרא אותם [22] והם מיד עזבו את הספינה
(3) ואת אביהם וילכו אחריו :[39] [23] וילך ישוע[40] סביב בכל גליל
(4) וילמד בבתי כנסיותם ויבשר את ממלכת וירפא את
(5) כל חולי ומכאוב בעם [24] ותצא שמועתו אל כל העם
(6) ויביאו אליו כל אשר להם רעה בגופם ושנפלו ב[41]
(7) בחלים רבים ובמכות ואשר היו בעלי שדים את
(8) הנופלים ואת[42] נשולי אברים וירפא אותם [25] ויבאו
(9) אחריו כיתות רבות מן הגליל ומן עשר ערים ומן
(10) ירושלם ומן יהודה ומעבר הירדן :[43]

[Chapter 5]

(11) **וכשראה** ישו את הכיתות עלה על
(12) הר ואחרי כן ישב ויגשו אליו
(13) תלמידיו [2] ויפתח את פיהו
(14) וילמוד[44] אותם לאמור [3] אשרי עניי הרוח כי להם מלכות
(15) שמים [4] אשרי אבלים כי הם ינוחמו [5] אשרי ענוים
(16) כי הם ינהלו ארץ [6] אשרי שרעבים וצמאים את
(17) צדק כי הם ישבעו [7] אשרי רחמנים כי להם ירוחם
(18) [8] אשרי ברי לבב כי הם יראו את אלהים :[45] [9] אשרי

οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. 10 μακάριοι
οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν
ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν
[ψευδόμενοι] ἕνεκεν ἐμοῦ. 12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ
μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς
προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. 13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς·
ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν
ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων. 14 Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται
πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καίουσιν
λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως
λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν
ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν
νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι.
18 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν
πάντα γένηται. 19 ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν
τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους,
ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν
ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν. 20 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν
ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ
εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι
ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ,
ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ
ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ'
ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ· μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ
πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ
σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου
καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν
πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου
ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ
ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν
βληθήσῃ· 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·
οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω

(19) משלימים כי בני האלהים יקראו [10] אשרי שנרדפים
(20) בשביל הצדקה כי להם מלכות שמים [11] אשרי אתם
(21) בקלל אתכם האנשים וכשירדפוכם ויאמרו את כל
(22) רעה עליכם כהשים למעני [12] שמחו וגילו כי שכרכם
(23) הוא רב בשמים כי כן דרפו את הנביאים אשר
(24) היו לפניכם :[46] [13] אתם הם מלח בארץ ואם המלח
(25) יתנפל[47] במה ימלח לאפם יועיל עוד כי אם שישלך

[Page 8]

(1) לחוץ וירמס מהאדם [14] אתם הם אור העולם לא תוכל
(2) להיסתר עיר שהושבה על ההר [15] לא מציתים נר
(3) לשומה תחת סאה כי אם על המנורה להאיר לכל
(4) שהם בבית [16] כן יאיר אורכם לפני בני האדם למען
(5) יראו מעשיכם הטובים לכבד את אביכם שהוא ב[48]
(6) בשמים : [49] [17] אל תחשבו שבאתי לבטל את התורה
(7) או את הנביאים לא באתי לבטל אלא למלא :[50] [18] אמן
(8) אני אומר לכם עד שיעברו שמים וארץ לא תעבור
(9) יוד אחת או עוקץ אחד מאת התורה עד שימלאו
(10) כולם [19] וכל המבטל אחת מן המצוות האלה קטנות
(11) וילמד כן את בני אדם קטון הוא יקרא במלכות
(12) שמים [20] ואני אומר לכם לולי תותר צדקתכם מן
(13) צדקת הפרושים והסופרים לא תבואו במלכות
(14) שמים [21] שמעתם מה שנאמר לקדמנים לא תרצח
(15) ומי שירצח הוא חייב למשפט [22] אך אני אומר לכם
(16) כי כל מי שירגז על אחיו הוא חייב למשפט :[51] וכל
(17) האומר לאחיו רעה חייב הוא לעצת הכנסת :[52] ומי
(18) שיאמר לו נבל הוא חייב לאש גיהנם :[53] [23] ואם
(19) תקריב קריבנך אל המזבח ושם הזכור כי יש
(20) לאחיך מאומה עליך [24] הניחה שם קרבנך לפני ה[54]
(21) המזבח ולך תחילה לכפר את פני אחיך ואז תבא
(22) ותתן קרבנך [25] יאות לך ולשטנך במהרה בשתהיה
(23) איתו בדרך פן ימסרך שטן ביד השופט והשופט
(24) ימסרך לשוטר ותשלח אל הכלא [26] אמן אני אומר
(25) לך לא תצא משם עד שתשלם רבוע אחרון :[55]

[Page 9]

(1) [27] שמעתם כי נאמר לקדמונים לא תנאף [28] אך אני אומר

ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη
ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου
ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον
τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ
σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ
σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς
γέενναν ἀπέλθῃ. 31 Ἐρρέθη δέ· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ
αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.
33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιορκήσεις,
ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ,
35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε
εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως, 36
μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα
λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί,
οὔ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. 38
Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ
ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ'
ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα [σου], στρέψον αὐτῷ
καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά
σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ ὅστις σε
ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε
δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ
μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, 45
ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ
δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας
ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;
47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν
ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 ἔσεσθε οὖν
ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

(2) לכם כי כל מי שראה אשה והתאוה בה כבר נאף
(3) אותה בלבו [29] ואם עינך הימנית תכשילך נקר אותה
(4) אותה[56] ותשליך מעליך כי טוב לך שיאבד אחד מן
(5) אבריך מהשלח כל גופך אל גיהינם :[57] [30] ואם ידך הימנית
(6) תכשליך קצץ אותה והשלך מעליך כי טוב לך שיאבד
(7) אחד מאבריך מהשלך כל גופך לגיהינם [31] גם נאמר
(8) על אשר ישלח את אשתו שיכתוב לה ספר כריתות
(9) ונתן לה ושלחה מביתו [32] אך אני אומר לכם שכל
(10) מי שישלח את אשתו כי אם על דבר זנות הוא
(11) מנאפינה וכל מי שיקח את הגרושה הוא מנאף :[58]
(12) [33] עוד שמעתם שנאמר לקדמונים לא תשבע לשקר
(13) כי אם תשלם ליַ[59] נדרך [34] אך אני אומר לכם לא
(14) תשבעו בשום דבר לא בשמים כי כסא אלהים
(15) המה [35] ולא בארץ כי הדום רגליו הם ולא בירושלם
(16) כי היא עיר המלך הגדול [36] ולא תשבע בראשך יען
(17) שאין בידך כה להלבין שער אחד או להחזירו שחור
(18) [37] אלא יהיה דבורכם כן כן אין אין ומה שהוא יותר
(19) מאלה הדברים מאת הרע הוא :[60] [38] שמעתם מה
(20) שנאמר עין תחת עין שן תחת שן [39] אך אני אומר
(21) לכם שלא לאמוד נגד הרע אלא אם יהיה שיכך
(22) על הלחי הימנית תטה אליו האחרת [40] וכל מי
(23) שרוצה להריב עמך במשפט ורוצה לקחת מעליך
(24) כתנתך הנח לו גם האדרת [41] ואשר יגוש אותך
(25) על מיל אחד לך עמו גם שנים [42] ומי שישאלך

[Page 10]

(1) תן לו ואת לוה ממך לא תשובב [43] שמעתם כי נאמר
(2) תאהב לרעך[61] ותשנא את אויבך [44] אך אני אומר
(3) לכם אהבו את אויביכם והטיבו לאלה אשר שנאו
(4) אתכם והתפללו בעד רודפיכם ובעד עושקכם
(5) [45] למען תהיו בני אביכם שבשמים שמזריח את
(6) שמשו על הטובים ועל הרעים וממטיר על
(7) הצדיקים ועל הרשעים [46] ואם תאהבו רק
(8) אותם אשר אוהבים אתכם מה שכר יהיה
(9) לכם הלא גם בעלי עברה עושים זאת :[62] [47] ואם
(10) תשאלו בשלום אחיכם לבד מה תעשו על היתר
(11) הלא גם הגוים עושים זאת [48] על כן תהיו תמימים
(12) כמו אביכם שבשמים שהוא תמים :[63]

Matt. 6·1 Προσέχετε [δὲ] τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε,
μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2
Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου,
ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς
ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην
μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ᾖ σου ἡ
ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ
κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς
οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς
γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν
τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν.

6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας
τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ
πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7
Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί,
δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8
μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν
ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 Οὕτως οὖν προσεύχεσθε
ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
σου· 10 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν
οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν
σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς
ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 14 Ἐὰν γὰρ
ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις,
οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ
νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί, ἀφανίζουσιν
γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν.

[Chapter 6]

(13) **ראו** שלא תתנו צדקתכם לפני האנשים
(14) לפי שיראו אתכם כי אז לא יהיה
(15) לכם שכר אצל אביכם שבשמים
(16) [2] וכאשר תתן את הצדקה לא תתקע בשופר
(17) לפניך כמו שעושים החנפים בכנסיות
(18) ובחוצות בעבור שיכבדו אותם האנשים
(19) אמן אני אומר לכם שכבר קבלו שכרם [3] ואתה
(20) כשתעשה הצדקה לא תדע ידך השמאלית מה
(21) שעושה ידך הימנית [4] ותהיה צדקתך בסתר
(22) ואביך שרואה בסתר הוא ישלם לך בגלוי [5] ולא
(23) תהיה כמו החנפים כשתתפלל כי חפצם
(24) לעמוד במקהלות ובפינות החוצות להתפלל
(25) כדי שיראו אותם האנשים :[64] אמן אני אומר

[Page 11]

(1) לכם כי כבר קבלו שכרם [6] ואתה כשתתפלל בא
(2) אל חדרך וסגר דלתך והתפלל אל אביך שהוא
(3) בסתר ואביך שרואה בסתר ישלם לך בגלוי :[65]
(4) [7] ואתם כשתתפללו אל תרבו בדברים כמו ש[66]
(5) שהגוים עושים שחושבים שברוב דברים
(6) ישמעו [8] אך אתם לא תהיו דומים להם כי[67] יודע
(7) אביכם מה שצריך לכם טרם שתשאלו ממנו[68]
(8) [9] ואתם כן תתפללו אבינו שבשמים יתקדש
(9) שמך [10] תבוא מלכותך יעשה רצונך כבשמים
(10) ובארץ [11] את לחמנו תמידי תן לנו היום [12] וסלח
(11) לנו את חובותינו כאשר אנחנו מוחלים לבעלי
(12) חובותינו [13] ואל תביאנו לידי נסיון אלא הצילנו
(13) מכל רע כי לך המלוכה והגבורה וכבוד לעולם
(14) ולעולמי עולמים אמן :[69] [14] ואם תסלחו לאנשים
(15) הטאותהם[70] גם יסלח לכם אביכם שבשמים
(16) הטאותכם [15] ואם לא תסלחו לאנשים גם הוא
(17) לא יסלח לכם חטאותכם [16] ואתם כאשר תצומו
(18) לא תהיו כמו החנפים שקורדים ומכהים את
(19) פניהם להראות בעיני האדם שהם צמים
(20) אמן אני אומר לכם כי[71] כבר קבלו שכרם

17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν·

20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· 21 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. 25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε [ἢ τί πίητε], μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν· 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· τί φάγωμεν; ἢ· τί πίωμεν; ἢ· τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων.

33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν [τοῦ θεοῦ] καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

(21) [17] ואתם כשתצום תסוך את ראשך ותרחץ את
(22) פניך [18] כדי שלא תראה לאנשים שאתה צם כי
(23) אם לאביך שהוא בסתר שהוא ישלם לך בגלוי
(24) [19] אל תקבצו לכם אוצרות על הארץ אשר שם
(25) הסיל ועש יאכלו וגנבים יחתרו שם ויגנבו

[Page 12]

(1) [20] אלא קבצו לכם אוצרות בשמים אשר שם חסיל
(2) ועש לא ישחית ואשר שם[72] הגנבין לא יגנבו [21] כי
(3) אפו אוצרך שם תהיה גם לבבך [22] נר גופך
(4) הם עינך ואמ עינך תהינה תמימות יהיה
(5) כל גופך באור גדול [23] ואם עינך תהינה רעות
(6) כל גופך יהיה אפל ואם אור שהוא בך חשך הוא
(7) החשך כמה גדול הוא :[73] [24] לא יוכל האדם לעבוד
(8) שנים אדונים כי אם ישנא האחד יאהב האחר
(9) או אם יאהב האחר ישנא את האחד לא תוכלו
(10) לעבוד את האלהים ואת הממון [25] ועל כן אני אומר
(11) לכם לא תשתדלו לנפשכם במה תאכלו ובמה
(12) שתשתו ולגופכם במה שתלבשו הלא הנפש היא
(13) יותר מאוכל והגוף הוא יותר מבגד [26] ראו את עופות
(14) השמים כי לא יזרעו ולא יקצרו ולא יאספו ל[74]
(15) לאסמיהם ואביכם שבשמים יאכילם הלא אתם
(16) יותרים מהם [27] ומי ביניכם יחשוב איך יוכל להוסיף
(17) על קומהו גם אמה אתה [28] ועל מלבוש למה
(18) תשתדלו הביטו את שושני השדה היאך יצמחו[75]
(19) ולא יעמולו ולא יטוו :[76] [29] אמנם אני אומר לכם
(20) שלא שלמה בכל כבודו כן היה לבוש כמו אחד
(21) מהם :[77] [30] ואם את עשב השדה שיש היום ומחר
(22) ישלח בתנור אלהים כן לובש כל שכן אתכם
(23) קטני אמנה [31] על כן אל תשתדלו לאמר מה נאכל
(24) ומה נשתה או במה נכסה [32] כי כל אלה גוים ידרושו
(25) ואביכם שבשמים יודע כי אתם צריכים לכל אלה

[Page 13]

(1) [33] לכן בתחילה בקשו את ממלכת האלהים ואת כל
(2) צדקתו וכל אלה יאספו לכם [34] ואל תשתדלו למחר
(3) כי יום המחרת ישתדל בעצמו תשקוף[78] ליום רעתו[79]

Ματτ. 7·1 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι
κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται
ὑμῖν. 3 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς
ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; 5 ὑποκριτά, ἔκβαλε
πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις
ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 Μὴ
δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶν μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς
ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7 Αἰτεῖτε καὶ
δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται
ὑμῖν· 8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ
κρούοντι ἀνοιγήσεται. 9 ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν
αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 ἢ καὶ
ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ
ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ
μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς
αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν
οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ
νόμος καὶ οἱ προφῆται. 13 Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης·
ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος

ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοί εἰσιν οἱ
εἰσερχόμενοι δι᾽ αὐτῆς· 14 τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ
ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες
αὐτήν. 15 Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες
ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν
λύκοι ἅρπαγες. 16 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ
σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. 18 οὐ δύναται
δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν οὐδὲ δένδρον σαπρὸν
καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. 19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 20 ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε

[Chapter 7]

(4) **אל תשפטו** ולא תשפטו אל
(5) תחייבו ולא תחייבו
(6) [2] כי באיזה משפט
(7) תשפטו תשפטו ובאיזה מדה תמודו ימד לכם[80]
(8) [3] ואיך תראה קסם בעין אחיך וקורה שבעינך לא
(9) תראה [4] ואיך תאמר לאחיך אחי הרף נא ואטיל את
(10) קיסם[81] מבין עיניך והנה הקורה בעינך [5] חנף טול
(11) בתחילה הקורה מעל עיניך ואז תוכל לראות
(12) להטיל את הקיסם מבין עיני אחיך [6] לא תתנו
(13) דבר קדש לכלבים ולא תשליכו את המרגליות
(14) לפני החזירים פן ירמסו אותם ברגליהם וישובו
(15) הכלבים ויסחבום [7] שאלו ויתן לכם בקשו ותמצאו
(16) דפקו ויפתח לכם [8] כי כל שישאל יקח ואשר
(17) יבקש ימצא ומי שידפק יפתח [9] ומי ביניכם
(18) שישאל ממנו בנו את הלחם וימסר לו אביו
(19) את האבן [10] או שישאל ממנו בנו הדג ואביו יתן
(20) בידו הנחש [11] ואם אתם הרעים תדעו לכם
(21) לבקש לתת מתנות טובות לבניכם כל שכן
(22) אביכם שבשמים שיתן מתנות טובות לכל
(23) דורשיו ושואליו [12] לכן כל אשר תרצו לעשות
(24) לכם האנשים גם אתם עשו להם כי זאת
(25) התורה והנביאים [13] בואו בעד שער צר כי[82] רחב

[Page 14]

(1) שער ורחבה הדרך שתדריך אל האבדון ורבים הם
(2) אשר ילכו עליה [14] מה צר השער וצרה הדרך שתדריך
(3) אל החיים ומעטים הם שימצאו אותה [15] הזהרו
(4) מנביאי[ם][83] השקר שבאים אליכם בלבושי הצאן והם[84]
(5) תוך לבושם מרמה מלאים כזאבים הטורפים
(6) [16] ומפרותיהם תכירום הילקטו מהקוצים ענבים
(7) ומן הדרדרים תאנים [17] כן כל עץ טוב יעשה פירות
(8) טובות וכל עץ רע יעשה פירות[85] רעות [18] לא יוכל
(9) עץ טוב לעשות פרות רעות ולא עץ רע לעשות
(10) פירות טובות [19] אבל כל עץ שלא יעשה פירי טוב
(11) יכרת ואל האש ישלח [20] ואתם מפרותהם תדעו

αὐτούς. 21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι· κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; 23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν· 25 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26 καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον· 27 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη. 28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

Ματτ. 8·1 Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων· θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων· κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. 7 καὶ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν

(12) אותם [21] לא כל האומר אלי אדוני אדוני[86] יבוא אל
(13) מלכות שמים כי אם אותו שיעשה רצון אבי שבשמים
(14) הוא יבא עמי במלכות שמים [22] רבים יאמרו לי
(15) ביום ההוא אדני אדני הלא בשמך נבאנו ובשמך
(16) הוצאנו שדים ובשמך עשינו כחות רבות[87]
(17) [23] ואז אודה להם שלא ידעתי אותם סורו ממני כל
(18) פועלי און [24] כל השומע את דברי אלה[88] ויעשה
(19) אותם ידמה לאיש חכם שבנה את ביתו על
(20) הסלע [25] וירד מטר ויבואו נהרות וישבו רוחות
(21) ויפגעו באותו לא יפול כי מיוסדת היא
(22) על הסלע [26] וכל שישמע את דברי אלה ולא
(23) יעשה אותם הוא ידמה לאיש אויל אשר בנה
(24) את ביתו על החול [27] וירד מטר ויבאו נהרות
(25) וישבו בו רוחות ויפגעו בבית ותהיה

[Page 15]

(1) מפלתו גדולה [28] ויהי ככלות ישו את הדברים האלה
(2) ויתמהו הכיתות על תלמודו [29] כי היה מלמד כמו
(3) מי שבידו היכולת ולא מפי סופרים ופרושים :[89]

[Chapter 8]

(4) **וברדת** ישו מן ההר הלכו אחריו עם רב
(5) [2] והנה מצודע בא וישתחוה לו
(6) לאמר אדני תחפוץ תוכל
(7) לטהרני [3] וישלח ישו ידו ויגע בו ויאמר אחפוץ הטהר
(8) ומיד נטהר מצדעתו [4] ויאמר לו ישו ראה אל תאמר
(9) לאדם אלא לך והראה אל הכהן והבא אליו קרבנך
(10) כאשר צוה משה להם לעדות [5] וכאשר בא ישו אל
(11) כפר נחום קרב אליו שר מאה ויתחנן לו לאמר
(12) [6] אדני בני שוכב בבית והוא נשול אברים ומאד
(13) יעונה [7] ויאמר אליו ישו אני אבא וארפא אותו
(14) [8] ויען שר מאה ויאמר אדני אני לא נכון שתבוא
(15) תחת גגי רק אמור דבר ונרפא בני [9] כי גם
(16) אני הושמתי תחת ממשלת אדם אחר ותחתי
(17) אנשי חיל ואם אומר לזה לך וילך ולאחר בוא ויבא
(18) ולעבדי עשה זאת ויעשה [10] וכששמע ישו תמה
(19) ויאמר להולכים אחריו אמן אני אומר לכם לא מצאתי

ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὗρον. 11 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν
καὶ δυσμῶν ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, 12 οἱ δὲ υἱοὶ
τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13 καὶ εἶπεν ὁ
Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ· ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι.
καὶ ἰάθη ὁ παῖς [αὐτοῦ] ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. 14 Καὶ ἐλθὼν ὁ
Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν·

15 καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός,
καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ. 16 Ὀψίας δὲ γενομένης
προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ
πνεύματα λόγῳ καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν,
17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·
αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς
τὸ πέραν. 19 καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ·
διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ
τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν [αὐτοῦ] εἶπεν
αὐτῷ· κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν
πατέρα μου. 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι καὶ
ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. 23 Καὶ ἐμβάντι
αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 24 καὶ
ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον
καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων, αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ
προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· κύριε, σῶσον,
ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν
λέγοντες· ποταπός ἐστιν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα
αὐτῷ ὑπακούουσιν; 28 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν
χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ
τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ
παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες·
τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι
ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν

(20) כזה אמונה בישראל [11] ואני אומר לכם שרבים יבאו
(21) ממזרח וממערב וירבצו עם אברהם יצחק ויעקב
(22) במלכות שמים [12] ובני המלכות ישלחו אל חושך
(23) החיצון ושם יהיה בכי וחירוק שנים [13] ויאמר ישו לשר
(24) מאה לך וכמו שהאמנת יהי לך וירפא הנער
(25) בשעה ההיא [14] ויבא ישו אל בית כיפא וירא חמותו

[Page 16]

(1) שכובת בקדחת תמידו [15] ויגע את ידה ויעזבה
(2) בקרחת והיא[90] קמה ותשרת אותם [16] וכאשר היה
(3) ערב הגישו אליו את הרבים בעלי השדים והוא
(4) בדיבורו לבד הוציא להם הרוחות וירפא אותם
(5) שהיו ברע [17] להתקיים מה שנאמר על ידי ישעיה
(6) הנביא האמר חליינו הוא ישא ומכאובינו סבלם
(7) [18] וירא ישו כיתות רבות סביבו ויצוה את תלמידיו
(8) להולך לעבר הים [19] ויגש אחד מספרים ויאמר לו
(9) רבי אבא אחריך אנא תלך אתה [20] ויאמר לו ישו ש[91]
(10) שועלים יש להם חופירות ולעוף השמים קינים
(11) ולבן אדם אין להם קרקע ששם ישים את ראשו
(12) [21] ואחד מתלמידיו אמר לו אדני[92] הנח לי עד שאקבור
(13) את אבי [22] ויען לו ישו בו[א][93] אחרי והנח המתים
(14) לקבור את מתיו [23] ויעל בספינה ויבאו אחריו
(15) תלמידיו [24] והנה סער גדול בים והספינה
(16) מכוסה מהגלים והוא היה ישן [25] ויקרבו תלמידיו
(17) אליו ויעוררהו לאמר אדני הושיענו פן נאבד
(18) [26] ויאמר להם ישו למה אתם יראים קטני אמנה
(19) אז קם ויצו את הרוחות ואת הים והיתה
(20) שתיקה גדולה [27] ויתמהו האנשים ויאמרו מי הוא
(21) זה שהרוחות והים שומעים לו [28] ואחרי כן בא
(22) ישו לעבר לים בארץ גרגשיים ויבאו לקראתו
(23) שנים בעלי השדים ויצאו מן הקברים והם
(24) אבזרים מאד ובעבורם לא יוכל אדם לעבור
(25) בדרך ההיא [29] והנה קראו לאמר מה לנו ולך ישו

Page 17

(1) בן אלהים למה באת הלום קודם הזמן לענות
(2) אותנו [30] וקרוב לשם היה עדר חזירים רבים

βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ
ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.
32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς
τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. 33 οἱ δὲ
βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν
πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις
ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ καὶ ἰδόντες αὐτὸν
παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Ματτ. 9·1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν
ἰδίαν πόλιν. 2 καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ
κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν
τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 3
καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος
βλασφημεῖ. 4 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν·
ἱνατί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γάρ ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε
καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας - τότε λέγει τῷ
παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν
οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8
ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν
δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις. 9 Καὶ παράγων ὁ
Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,
Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ
ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου
ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες
συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 11 καὶ
ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διὰ τί μετὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12 ὁ δὲ
ἀκούσας εἶπεν· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ
κακῶς ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω
καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.
14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· διὰ
τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν [πολλά], οἱ δὲ μαθηταί
σου οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ
δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον

(3) רועים [31] ושדים התחננו אליו לאמר אם תוציאנו
(4) מזה שלחנו בעדר החזירים [32] והנה הלך כל העדר
(5) בסער ובסעף גדול ויתנפלו על הים וימותו
(6) [33] ורועים נסו ויבאו אל העיר ויגידו כל אלה
(7) הדברים וגם על אלה אשר היו בהם השדים :[94] [34] והנה
(8) כל העיר יצאה לקראת ישו וכאשר ראו אותו
(9) התחננו אליו שיעבור בגבולם

Chapter 9

ויעלה ישו אל הספינה וילך מעבר לים
(11) ויבא לעירו [2] והנה הגישו אליו את
(12) איש נשול אברים השוכב במיטה
(13) וכאשר ראה ישו אמונתם אמר לנשול האברים
(14) בטח בני כי נסלחו לך חטאותיך [3] והנה אמרו
(15) הסופרים בקרבם הנה זה מגדף [4] וירא ישו מי[95]
(16) מחשבותם ויאמר למה אתם חושבים רעות
(17) בלבותיכם[96] [5] אזו היא יותר קלה לאמר נסלחו
(18) לך חטאתיך או לאמר קום ולך [6] ובעבור תדעו
(19) כי יש בן אדם שמושל בארץ לסלוח חטאות
(20) אז אמר לנשול אברים קום ושא את מטתך
(21) ולך אל ביתך [7] ויקם וילך אל ביתו [8] וכאשר ראו
(22) כן הכתות יראו ויכבדו האלהים אשר נתן הכח
(23) הזה לבן האדם [9] וכשהלך ישו משם ראה איש
(24) אחד היושב בבית המכס ושמו מתי ויאמר לו
(25) לך אחרי [10] ויהי כאשר ישבו לאכול בבית והנה

Page 18

(1) רבים בעלי עברה וחטאים באו ויאכלו עם ישו
(2) ועם תלמידיו [11] והפרושים רואים ואמרו לתלמידיו
(3) למה מלמדכם אוכל עם בעלי עברה ועם
(4) החטאים [12] וישמע ישו ויען לאמר אין צריך
(5) רופא לרפות הבריאים אלא לרפות אותם שהם
(6) בחולי [13] לכו לכו ולמדו מה שכתוב חסד חפצתי ולא
(7) זבח כי לא באתי לקרא לצדיקים כי אם לחטאים
(8) [14] אז נגשו אליו תלמידי יוחנן לאמר למה [97] והפרושים
(9) צמים הרבה ותלמידיך אינם צמים [15] ויאמר
(10) אליהם ישו היוכלו בני החתן לבכות בעוד שיש

μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς δὲ
ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει
γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου καὶ χεῖρον σχίσμα
γίνεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ
δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοὶ καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ
ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ
ἀμφότεροι συντηροῦνται. 18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς,
ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι ἡ θυγάτηρ μου
ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν,
καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη
προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·
21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ
σωθήσομαι. 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν·
θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν
τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον 24 ἔλεγεν·
ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ
κατεγέλων αὐτοῦ. 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος εἰσελθὼν
ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. 26 καὶ
ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. 27 Καὶ
παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν [αὐτῷ] δύο τυφλοὶ
κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. 28 ἐλθόντι
δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ·
ναὶ κύριε. 29 τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν
πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30 καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ
ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς
γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ
ἐκείνῃ. 32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ
ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ
δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες·
οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι
ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. 35
Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ
εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν.
36 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν
ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα

(11) עמהם החתן יבאו ימים אשר ינשא מהם
(12) החתן ואז יצומו [16] ולא יהיה מי שישלח חתיכת
(13) בגד הפסול על שמלה ישנה כי ישא מלואה
(14) משמלה ויהיה בדקו רע יותר מקודם [17] ולא ישלחו
(15) יין חדש בנאדות בלים כי אז ישברו
(16) הנאדות וישפך היין והנאדות יאבדו כי אם
(17) יין חדש ישלחו בנאדות חדשים ושניהם ישמרו
(18) [18] וכאשר הוא דיבר אלה הדברים אליהם הנה
(19) קרב שר אחד וישתחוהו לאמר אדני בתי כבר
(20) מתה רק בוא אתה ושים ידך עליה והחיה
(21) [19] ויקם ישו וילך אחריו עם תלמידיו [20] והנה אשה
(22) אשר דמה זב ממנה שתים עשרה שנה נגשה
(23) לאחריו ונגעה את שפת בגדו [21] כי אמרה בקרבה[98]
(24) אם אגע בגדו לבד אושע [22] וישב ישו ויראה
(25) אותה ויאמר בטחי בתי כי אמונתך הושיעך

Page 19

(1) ותושע האשה באותה השעה [23] וכשנכנס ישו אל
(2) בית השר וירא את שרי החלילים והמית העם
(3) [24] אמר סורו כי לא מתה הנערה כי היא ישנה
(4) והם לעגו לו [25] וכשהשלך ההמון נכנס הוא ויחזק
(5) בידה ויאמר קומי קומי ותקם הנערה [26] ותצא
(6) השמועה הזאת בכל הארץ ההיא [27] ויעבור משם
(7) ישו וילכו אחריו שני עורים קוראים ואומרים
(8) חננו בן דוד [28] ובבאו על הבית קרבו אליו עורים
(9) ויאמר אליהם ישו התאמינו שאוכל לעשות זאת
(10) לכם ויאמרו אליו כן אמנם[99] אדני [29] אז נגע ב[100]
(11) בעיניהם לאמר בא כאמונתכם יעשה לכם [30] ותפתחנה
(12) עיניהם ויזעם עליהם ישו לאמר ראו שאיש לא
(13) ידע זה [31] והם יוצאים והשמיעו את שמועתו
(14) בכל הארץ ההיא [32] וכשיצאו הם הנה הגישו אליו
(15) אדם אלם ובעל השד [33] וכאשר השלך השד מעליו
(16) דבר ולא היה עוד אלם ויתמו הכתוה לאמר
(17) לא נראה כן בישראל [34] ופרושים אמרו בשד
(18) השדים מוציא השדים [35] ויתהלך ישו בכל הערים
(19) וילמד בכנסיותם ויגד בשורת המלכות וירפא כל
(20) חולי וכל מכאוב בעם [36] וירא את הכתות ויחנן
(21) להם כי הם טרוחים ושוכבים כצאן אשר

μὴ ἔχοντα ποιμένα. 37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

10·1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος, 4 Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.
5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· 6 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. 12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 13 καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν, ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. 14 καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.
17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ

(22) אין להם רועה [37] אז אמר לתלמידיו יש קציר
(23) רב ופעלים מעטים [38] ועל כן התחננו אל
(24) אדון הקציר כדי שהוא ישלח את הפעלים
(25) לקצור קצירו

Page 20
Chapter 10

(1) **ויזעק** שנים עשר תלמידיו ויתן להם
(2) ממשלה על רוחות טמאות להוציא
(3) אתהן ולרפא את כל חלי ומכאוב
(4) [2] ושמות השנים עשר שליחים אלה הם הראשון
(5) שמעון שנקרא כיפא ואנדריאה אחיו [3] פיליפוס
(6) וברטולומיאו יעקב זבדי[101] ויוחנן אחיו תומאסו
(7) ומטיאו שהיה בעל עבירה [4] ויעקב אלפי ותדיאו
(8) שמעון הכנעני ויהודה איסכריאוטו אשר מסר
(9) אותו למיתה [5] וישלח ישו את אלה השנם[102] עשר
(10) ויצו אותם לאמר אל דרך הגוים לא תלכו ואל
(11) ערי השמרונים לא תבואו [6] כי אם לכו אל הצאן
(12) האובדות בבית ישראל [7] לכו וקראו לאמר[103]
(13) שובו שובו כי קרובה מלכות שמים[104] לבא[105]
(14) [8] רפאו את החולים הקימו את המתים טהרו
(15) את המצורעים והוציאו את שדים חינם
(16) לקחתם וחנם תחנו [9] אל תקנו את הזהב ואת
(17) הכסף ואל המעות בחגורותכם [10] אל תלקטו
(18) בדרך ואל שתי כתנות ואל מנעולים ואל מטה
(19) כי ראוי הפועל לאוכלו [11] ובאיזו עיר או טירה
(20) תבואו שאלו מי נכבד יש בה ושם תשבו עד
(21) שתצאו משם [12] וכשתכנסו בבית שאלוהו בשלומו
(22) שלום לזה הבית [13] ואם יהיה הבית הזה
(23) נכבד ישוב אליכם שלומכם [14] ואיש אשר לא
(24) יקח אתכם ולא ישמע לקול דבריכם צאו לחוץ
(25) מן הבית או מן העיר והשליכו גם העפר מרגליכם

Page 21

(1) [15] אמן אני אומר לכם קל יהיה לארץ סדום ועמורה
(2) ביום הדין יותר מן העיר ההיא [16] הנני שולח אתכם
(3) כצאן בתוך הזאבים ועל כן תהיו ערומים כמו
(4) הנחשים ותמים כמו היונים [17] השמרו לכם מן

τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς·18 καὶ ἐπὶ
ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ
μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. 21 Παραδώσει
δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. 23 Ὅταν δὲ διώκωσιν
ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν
διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ
μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ
κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν,
πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

26 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ
οὐκ ἀποκαλυφθήσεται καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω
ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε
κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. 28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν
ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων
ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ
σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. 29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου
πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ
πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι
ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων
διαφέρετε ὑμεῖς. 32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν
τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν
ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν
ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς.
34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι
ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς
μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, 36 καὶ
ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.
37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ
ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· 38 καὶ
ὃς οὐ λαμβάνει τὸν

(5) האנשים פן ימסרו אתכם לעדות ובמקהלות
(6) ויסרו אתכם בשוטים [18] ואל שוטרים ואל מלכים
(7) יוליכו אתכם למעני לעדות להם ולגוים [19] וכשימסרו
(8) אתכם אל תחשבו היך ומה תדברו כי ינתן לכם
(9) בפיכם בשעה ההיא מה שתענו [20] כי לא תדברו
(10) אתם אלא רוח אביכם הוא תדבר אתכם [21] וימסור
(11) אח את אח למות ואב את בן ויקומו בנים על
(12) אבותם להמיתם [22] וישנאו אתכם כל אנשים
(13) בעבור שמי ואשר יעמוד עד סוף הוא יושע
(14) [23] וכאשר ירדפו אתכם בעיר אחת תנוסו אל
(15) אחרת אמן אני אומר לכם לא תכלו את ערי
(16) ישראל עד שיבא בן האדם [24] לא יש תלמיד על
(17) המלמד ואין עבד על אדונו [25] אלא די לתלמיד להיות
(18) כרבו ולעבד כאדונו אם קראו את בעל הבית
(19) בעל זבוב[106] אף כי את בני הבית [26] לכן אל תיראו
(20) מהם כי אין דבר מכסה שלא יגלה ונסתר שלא
(21) יודע [27] מה שאני מדבר אליכם בחשך אמרו אותו
(22) באור ואשר תשמעו באזן קראו אותו על הגגות
(23) [28] ולא תיראו אותם שיהרגו את הגוף ואת הנפש
(24) לא יוכלו להרוג אלא תיראו אותו שיוכל את ה[107]
(25) הנפש ואת הגוף לאבד לגיהנם [29] הלא שני צפרים

Page 22

(1) נמכרו תחת טבע קטון ואחד מהם לא יפול על
(2) הארץ בלי אביכם [30] ושערות ראשכם כלן נ[108]
(3) נפסדו [31] ועל כן לא תיראו כי אתם טובים מרבים
(4) צפרים [32] וכל מי שיתודה אותי לפני האנשים גם
(5) אני אתודה אותו לפני אבי שבשמים [33] ואשר
(6) יכחש אותי לפני האנשים גם אני אכחשנו
(7) לפני אבי שבשמים [34] אל תחשבו שבאתי לשלוח
(8) שלום על הארץ לא באתי לשלוח את השלום[109]
(9) כי אם את החרב [35] כי באתי להבדיל את איש[110]
(10) מאביו ואת הבת מאימה ואת כלה[111] מן חמותה
(11) [36] ואויבי איש אנשי ביתו [37] ומי שיאהב את אביו ואת
(12) אמו יותר ממני איננו ראוי לי ומי שיאהב
(13) את הבן או את חבת יותר ממני איננו ראוי
(14) להיות עמי במלכות שמים [38] ומי שלא ישא את

σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.
39 ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 40 Ὁ δεχόμενος
ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν
ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα
προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον
εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. 42 καὶ ὃς ἂν
ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς
ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
αὐτοῦ.

11·1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς
δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ
κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.
2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ
Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ
ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ
βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν,
λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται
καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ
σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις
περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον
ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον
ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς
οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην;
ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 10 οὗτός ἐστιν
περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
11 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ
προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· 14 καὶ εἰ
θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ
ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις
καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις 17
λέγουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν

(15) צליבתו וילך אחרי הוא אינו ראוי לי [39] מי שימצא
(16) את נפשו יאבד אותה ואשר את נפשו ל[112]
(17) למעני ימצאנה [40] מי שיקח אתכם הוא יקח אותי
(18) ואשר יקח אותי הוא יקח אותו ששלח אותי [41] מי
(19) שיקח הנביא בשם הנביא הוא יקח שכר הנביא
(20) ומי שיקח את הצדיק בשם צדיק הוא יקח
(21) שכר הצדיק [42] ואשר יתן לשתות לאחד מאלה
(22) הקטנים אפילו כוס אחד ממים קרים בשם
(23) התלמיד אמן אני אומר לכם שלא יאבד
(24) את שכרו[113]

Page 23
Chapter 11

(1) **ויהי** כאשר כלה ישו לצוות את שנים עשר
(2) תלמידיו עבר משם ללמד ולהכריז בעריהם
(3) [2] ויוחנן כששמע בבית הסוהר את מעשה
(4) המשיח שלח שנים מתלמידיו [3] ויאמר לו אם אתה
(5) הוא אשר עתיד לבא או אם ביחל לאחר [4] ויען ישו
(6) ויאמר אליהם לכו והגידו ליוחנן את אשר שמעתם
(7) וראיתם [5] עורים יראו פסחים ילכו מצורעים
(8) יטהרו חרשים ישמעו ומתים יקומו עניים יאשרו
(9) [6] ואשרי הוא שלא יכשל בי [7] ואחרי שאלה הלכו החל
(10) ישו לדבר אל הביתות[114] על יוחנן למה יצאתם
(11) אל המדבר לראות האם קנה נדף מרוח [8] ולמה
(12) יצאתם לראות האם אדם לבוש בחלקות הנה
(13) אשר נלבשו בחלקות הם בבתי המלכים [9] רק
(14) למה יצאתם לראות הנביא גם אומר לכם הוא
(15) יותר מנביא [10] כי הוא מי אשר עליו נכתב הנני
(16) שולח מלאכי ופנה דרך לפני [11] אמן אני אומר
(17) אין קם מבין ילדי הנשים שהוא יותר גדול מיוחנן
(18) הטובל ומי שהוא קטון במלכות השמים הוא
(19) גדול ממנו [12] אך מימי יוחנן הטובל עד עתה
(20) מלכות שמים באונם היא ומכריחין גוזלין אותה
(21) [14] כי כל הנביאים והתורה עד יוחנן נבאו ואם
(22) רצוננם לקחת הוא יש אליהו אשר יבא [15] מי שלו
(23) אזנים לשמוע הוא ישמע [16] למי אמשול את הדור
(24) הזה נמשל בנערים היושבים בשוק שקוראים
(25) לדומיו [17] ואומרים נגננו לכם ולא דלגהם שרנו

καὶ οὐκ ἐκόψασθε. 18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν· δαιμόνιον ἔχει. 19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· 21 οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. 23 καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. 24 πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· 26 ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. 27 Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραύς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· 30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

12·1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ· ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ

(1) קינה ולא קוננתם [18] כי בא יוחנן ולא אכל ולא שתה
(2) ויאמרו בעל השד הוא [19] ובן האדם בא אוכל ושותה
(3) ויאמרו הנה האדם זולל וסובא יין ורע בעלי העברה
(4) החטאים וצדקה חכמה מאת בניה [20] אז החל לחרף
(5) ערים אשר[115]בהם נעשו כחותיו רבות כע לא שבו
(6) מעשות רע אי לך כורזין [21] אי לך בית צידה כי אם
(7) בצור ובצידון נעשו כחות אשר נעשו בכן בימי
(8) קדם בשק ואפר שבו מרע[116] [22] אך אומר לכם כי
(9) ויתר קל יהיה לצור ולצדון ביום המשפט מכם
(10) [23] ואתה כפר נחום הלא עד השמים תרומי עד
(11) גיהינם תרדי כי אם בסדום נעשו הכחות אשר
(12) נעשו בך אולי ישבו עד היום הזה [24] אמנם אני
(13) אומר לכם כי יותר קל יהיה לארץ סדום ביום
(14) הדין[117] ממך [25] בעת ההיא ענה ישו ויאמר אודך אבי
(15) אדון השמים והארץ שהסתרת האלה מהחכמים
(16) ומנבונים ותגל אותם לצעירים [26] כן אבי כי כן
(17) רצו[118] לפניך [27] כל נתנו לי מאבי ולא איש שידע
(18) בן כי אם אב ולא יש שידע את האב בלתי בן
(19) ולמי שירצה בן לגלות [28] לכו אלי כל היעפים ואשר
(20) עליכם משא ואני אשביעכם [29] שאו את עולי[119]
(21) עליכם ולמדו ממני כי נעם אני ושפל רוח
(22) ותמצאו מרגוע לנפשותיכם
(23) [30] כי עולי מתוק
(24) הוא ומשאי
(25) קל[120]

Page 25
Chapter 12

(1) **בעת** ההיא הלך ישו על זרע בשבת
(2) ותלמידיו היו רעבים ויחלו לקטף
(3) שבלים מן הקמות ולאכול [2] והפרושים
(4) הרואים אמרו הנה תלמידך עושים מה שאינו
(5) ראוי לעשות בשבת [3] והוא אמר אלהם הלא קראתם
(6) מה שעשה דוד כאשר היה רעב הוא ואשר עמו
(7) [4] כי בא בבית האלהים ולחם הפנים אכל שלא
(8) היה מותר לו לאכול אותם ולא לאשר עמו כי
(9) כי אם לכהנים לבדם [5] הלא קראתם בתורה

ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν
καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν
ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ
ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ
σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· 10 καὶ
ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντες· εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν
ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς
σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ
οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν
καλῶς ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινόν σου τὴν
χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 14
ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν.
15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν
αὐτῷ [ὄχλοι] πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας 16 καὶ
ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν, 17 ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· 18 ἰδοὺ
ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ
ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς
ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει
τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον
συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
ἔθνη ἐλπιοῦσιν. 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος
τυφλὸς καὶ κωφός, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν
λαλεῖν καὶ βλέπειν. 23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ
ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; 24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι
ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ
Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 25 εἰδὼς δὲ τὰς
ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ'
ἑαυτῆς ἐρημοῦται καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ'
ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. 26 καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν
ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία
αὐτοῦ; 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ
υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται
ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα
ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29 ἢ πῶς δύναταί τις
εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ
ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ διαρπάσει. 30 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ
μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.
31 Διὰ τοῦτο λέγω

(10) שהכהנים מחללים השבת בהיכל ואינם נאשמים
(11) [6] ואני אומר לכם כי פה גדול מההכל[121] הוא [7] ואם
(12) תדעו מה הוא חסד חקצתי ולא זבח לו תחייבו
(13) את הנקיים [8] כי אדני הוא בן האדם וגם השבת
(14) [9] וכשעבר משם בא בבית כננסיותם [10] והנה אדם
(15) שיבשה ידו וישאלו לו לאמר אם מותר בשבת
(16) לרפא לחולים וכל זה כד[122] להלשינו לבית דין [11] והוא[123]
(17) אמר להם מי בכם אדם שיש לו צאן אחת
(18) שתפול בבור בשבת הלא יחזיקה ויעלנה
(19) [12] והלא אדם הוא יותר טוב מן הצאן לכן מותר
(20) להטיב בשבת [13] אז אמר לאדם נטא את ידך
(21) ויט ותשב לרפאות כמו השנית [14] והפרושים
(22) יצאו ויועדו עליו כדי שיאבדו אותו [15] וישו יודע
(23) ויסר משם וילכו אחריו רבים והוא רפא את
(24) כולם [16] ויצום שלא יפרסמוהו [17] בעבוד שיתקיים
(25) מה שנאמר על ידי ישעיהו הנביא האומר [18] הן

Page 26

(1) עבדי אתמך בו בחירי רצתה נפשי נתתי רוחי עליו
(2) משפט לגוים יוציא [19] לא יצעק ולא ישא ולא ישמיע
(3) בחץ קולו [20] קנה רצוץ לא ישבור ופשתה כהה לא
(4) יכבנה לאמת יוציא משפט [21] לא יכהה ולא ירוץ עד
(5) ישים בארץ משפט ולתורתו איים ייחלו [22] אז הגש
(6) אליו בעל השד עור וחרש וירפא אותו כדי שיכול
(7) לדבר ולראת [23] ויתמהו כל הכיתות ויאמרו הלא זה
(8) הוא בן דוד [24] ושומעים הפרושים ואמרו זה לא
(9) הוצא את השדים כי אם בבעל זבוב שד
(10) השדים [25] וישו יודע מהשבותיהם ואמר להם כל
(11) מלכות שנהלקה בעצמה תשמם וכל עיר או
(12) בית הנחלק בעצמו לא יעמוד [26] ואם שטן ישלח
(13) השטן הוא נחלק בעצמו ואיך תעמד מלכותו[124]
(14) [27] ואם אני בבעל זבוב אוציא השדים בניכם במי
(15) יוציאו על כן הם יהיו שופטיכם [28] וכי אני ברוח ה[125]
(16) האלהים מוציא את השדים אם כן באה אליכם
(17) מלכות האלהים [29] והיך יוכל איש לבא בבית הגיבור
(18) לבוז את כליו אם לא יאסור קודם את הגבור ואז
(19) יבוז את ביתו [30] מי שלא יש עמי הוא יש בנגדי
(20) ומי שלא יאסוף עמי הוא יפזר [31] ועל כן אני אומר

ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις,
ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται.32 καὶ ὃς ἐὰν
εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ'
ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ
οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.
33 Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ
γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννήματα ἐχιδνῶν,
πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ
περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 35 ὁ ἀγαθὸς
ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ
πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά.
36 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι
ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· 37 ἐκ γὰρ
τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου
καταδικασθήσῃ.
38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινες τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ
μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ
μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. 40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν
τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας
καὶ τρεῖς νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ
κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι
μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.
42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς
γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος
ὧδε. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ
ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ
οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει· εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν
ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ
κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ'
ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ καὶ
εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ
τῇ πονηρᾷ.
46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. 47
[εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω
ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι] 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ
λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί
μου;

(21) לכם כל חטאה וגדיפה תסלח לאדם וגידוף
(22) שעל הרוח לא יסלח [32] וכל איש שיאמר דבר על בן
(23) אדם יסלח לו ואשר יאמר דבר על רוח הקדש
(24) לא יסלח לו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא[126]
(25) [33] עשו עץ טוב ופריו טוב או עשו עץ רע ופריו

Page 27

(1) רע כי מן הפרי יודע העץ [34] דור האפעים היך תוכלו
(2) דבר טובות בהיותכם רעים כי משפע הלב
(3) ידבר הפה [35] אדם הטוב יוציא טובות מאוצר טוב
(4) ואדם רע יוציא רעות מאוצר רע[127] [36] ואני אומר
(5) לכם כי כל דבר ביטול שידברו האנשים ישיבו
(6) עליו טעם ביום המשפט [37] כי מעל דבריך תצדק
(7) ומעל דבריך תתחייב [38] אז ענו לו מספרים
(8) ומן הפרושים לאמר רבינו רצוננו לראות
(9) ממך אות [39] ויען ויאמר להם דור רע ונואף מבקש
(10) אות ואות לא ינתן לו כי אם אות יונה הנביא
(11) [40] כי כמו שהיה יונה במעי הדגה שלשה ימים
(12) ושלש לילות כן יהיה בן האדם בלב הארץ שלשה
(13) ימים ושלשה לילות [41] ואנשי נינוה יקומו במשפט
(14) עם הדור הזה וירשיעוהו כי עשו תשובה לקריאת
(15) יונה והנה יותר מיונה פה[128] [42] מלכת הדרום
(16) תקום במשפט עם זה הדור וירשיעוהו כי באה
(17) מקצוה הארץ לשמוע את חכמה שלמה והנה
(18) יותר משלמה פה [43] כשיצא רוח הטמאה מאדם תלך
(19) על מקומות יבשים ותבקש מנוח ולא תמצא[129]
(20) [44] אז תאמר אשוב אל ביתי אשר יצאתי משם ותבא
(21) ותמצא אותו רק ומטוהר ביעים ומפואר [45] אז תלך
(22) ותקח את שבע רוחות אחרות רעות מאותה
(23) ותבאנה וישבנה שם ותהינה אחריות האדם
(24) ההיא רעות מן הראשיית כן יהיה לדור הרע
(25) הזה [46] וכאשר הוא עוד ידבר על הכיתות הנה

Page 28

(1) אמו ואחיו עמדו בחוץ ויבקשו לדבר אליו [47] ויאמר
(2) לו אחד הנה אמך ואחיך עומדים בחוץ ומבקשים
(3) אותך [48] והוא ענה לאמר לו איזו אמי ומי

εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 50
ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς
αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

13·1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς τῆς οἰκίας ἐκάθητο
παρὰ τὴν θάλασσαν· 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι
πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ
ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει.
3 Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων· ἰδοὺ
ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ
μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν
αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν
πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6
ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ
ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν
καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
τριάκοντα. 9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· διὰ τί ἐν
παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς·
ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν
οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. 12 ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται
αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει
ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ,
ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ
συνίουσιν, 14 καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ
λέγουσα· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες
βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ
τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν
ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσομαι
αὐτούς. 16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν καὶ τὰ
ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ
προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν,
καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν. 18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε
τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. 19 παντὸς ἀκούοντος τὸν
λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ
ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ
τὴν ὁδὸν σπαρείς. 20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός
ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων
αὐτόν, 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν,
γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς
σκανδαλίζεται.

(4) אחי [49] ויט יד על תלמידיו ויאמר הנה אמי ואחי
(5) [50] כל איש אשר יעשה רצון אבי שבשמים הם
(6) אחי אחיותי ואמי

Chapter 13

(7) **ביום** ההוא יצא ישו מן הבית וישב על ש[130]
(8) שפת הים [2] ויקבצו אליו כיתות רבות
(9) והוא עלה בספינה וישב וכל העם
(10) עמד על שפת הים [3] וידבר אליהם[131] הרבה במשלים
(11) ויאמר הנה יצא הזורע לזרוא זרעו [4] וכשזרע נפלו
(12) קצת מהם אל הדבר ויבאו עופות השמים ויאכלו
(13) אותם [5] ואחרים נפלו על הסלע אשר אין שם ארץ
(14) רבה ומיד צמחו כי אין להם עומק בארץ [6] ואחר
(15) שזרחה השמש חרבו ואשר אין להם שרש יבשו:[132]
(16) [7] ואחרים נפלו לתוך הקוצים וגדלו הקוצים ו[133]
(17) ויחנקו אותם [8] ואחרים נפלו בארץ טובה ויתנו
(18) פרי אחד מאה ואחד ששים ואחד שלושים [9] מי
(19) שלא[134] אזנים לשמוע ישמע [10] ויקרבו אליו תלמידיו
(20) ויאמר לו אדני למה תדבר עמנו במשלים [11] ויען
(21) ויסמת אליהם כי נתן לכם להבין סודות מלכות
(22) שמים ולאלה לא נתן [12] כי מי שיש לו יתנן לו וישפע
(23) ומי שאין לו גם שיש לו יקח ממנו [13] ועל כן אני
(24) מדבר לכם במשלים כי הם רואים ולא יראו ו[135]
(25) שומעים ולא ישמעו ולא יבינו [14] להתקיים בהם

Page 29

(1) נבואת ושעיה שאמר שמעו שמוע ואל תבינו
(2) וראו ראו ואל תדעו [15] השמן לב העם הזה ואזניו
(3) הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע
(4) ולבבו יבין ושב ורפא לו [16] ואשרי עיניכם כי תראנה
(5) ואזניכם כי תשמענה :[136] [17] אמן אני אומר לכם כי
(6) רבים נביאים וצדיקים חפצו לראות אשר
(7) אתם רואים ולא ראו ולשמוע אשר אתם שומעים
(8) ולא שמעו [18] לכן שמעו אתם משל הזורע [19] כל ששומע
(9) דבר מלכות ולא יבין יבא הרע ויטרוף מה שזרוע
(10) בלבו וזהו[137] שנזרע על הדרך [20] ואשר נזרע על הסלע
(11) זהו ששומע דבר ופתאום בשמחה ישא אותו
(12) [21] ודומה לזרע שאין לה שורש כי לא יעמד אלא ל[138]
(13) לשעה וכשיקום צרה או רידוף מיד יכשל :[139]

22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
συμπνίγει τὸν λόγον καὶ ἄκαρπος γίνεται. 23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν
καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ
συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ
ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.
24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ
ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν
αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ
ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν,
τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ
οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας
ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς·
ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ·
θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δέ φησιν· οὔ,
μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν
σῖτον. 30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα ἕως τοῦ θερισμοῦ,
καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε
πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ
κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην
μου.
31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων
τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ
γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου
σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. 34 ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ
Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν
ἐλάλει αὐτοῖς, 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου
λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι
κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς [κόσμου].
36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· διασάφησον ἡμῖν τὴν
παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ
σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ
ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος, τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ
τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ
ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος, ὁ δὲ θερισμὸς
συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί ἐστιν. 40
ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ [κατα]καίεται, οὕτως
ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου

(14) [22] ואשר נזרע בקוצים זה הוא ששומע דבר האלהים
(15) ודאגת העולם הזה ותאות שקר הממון יחנק
(16) את הדבר ויהיה בלי פרי [23] אך אשר נזרע על
(17) ארץ טובה זה הוא ששומע את הדבר ומבין ו[140]
(18) ומביא פרי ואחד עושה מאה ואחד ששים ואחד
(19) שלושים [24] עוד שם לפניהם משל אחר לאמור[141]
(20) דומה מלכות שמים לאדם שזרע זרע טוב ב[142]
(21) בשדהו [25] וכאשר ישנו אנשים בא אויבו ויזרע
(22) חרול בתוך החטים וילך לו [26] וכשגדל העשב
(23) ועשה הפרי אז נראו שם גם החרדולים [27] ויקרבו
(24) עבדי בעל הבית ויאמרו אליו אדני הלא זרע
(25) טוב זרעת בשדך ומאין באו בו החרולים ו[143]

Page 30

(1) [28] ויאמר אליהם אדם אויב עשה זאת ועבדים אמרו
(2) לו אם תרצה נלך ונאסוף אותם [29] ויאמר לא פן
(3) תאספו חרדולים ותיתשו יחד אתם גם החטים
(4) [30] הניחו שניהם כדי שיגדלו עד הקציר ובעת הקציר
(5) אומר לקוצרים איספו בתחילה החרדולים וקשרו
(6) אותם לצרורות לשורף וחטים אספו לגרני :[144] [31] עוד
(7) שם לפניהם משל אחר לאמר נדמתה מלכות
(8) השמים לגרעין חרדל שיקח אותו אדם וזורעו
(9) בשדהו [32] והוא קטון מכל זרעים וכשיגדל יהיה דדול
(10) העשבים ויהיה עץ שגם עופות השמים יבאו וקננו
(11) בסופותיו :[145] [33] עוד דבר אליהם במשל אחר
(12) נדמתה מלכות שמים לחמץ שתיקח אשה וטמנה
(13) אותו בשלשה סאין אל סלת עד שיחמץ כולו :[146] [34] כל
(14) אלה דברי ישו במשלים אל הכיתות ומבלי משלים
(15) משלים[147] הוא לא היה מדבר עמהם [35] כדי למלא
(16) מאמר הנביא האומר אפתחה במשל פי אביעה
(17) חידות מני קדם [36] אז עזב הכיתות ויבאו בבית
(18) ויגשו אליו תלמידיו לאמר פתר לנו את משל חרדולי
(19) השדה :[148] [37] ויען ויאמר מי שזורע זרע טוב הוא בן ה[149]
(20) האדם [38] והשדה העולם וזרע הטוב הם בני מלכות
(21) והחרולים הם בני בליעל [39] ואויב אשר זרע אותם
(22) הוא השטן וקציר היא תכלית העולם וקוצרים
(23) הם המלאכים [40] וכאשר נאספו חרולים ונשרפו
(24) באש כן יהיה בתכלית העולם [41] כי ישלח בן האדם

τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν

(25) את מלאכיו ויאספו מבין מלכותו כל מכשולים

Page 31

42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. 44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. 53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;

(1) ואותם שעשו פשע [42] וישלחום אל תנור האש שם
(2) יהיה בכי וחרוק שנים [43] אז צדיקים יזהירו כשמש
(3) במלכות אביהם מי שלו אזנים לשמוע ישמע
(4) [44] נדמתה מלכות שמים לאוצר הנסתר בשדה
(5) אשר אם ימצא אדם יסתיר ומן שמחתו ילך
(6) וימכור כל אשר לו ויקנה השדה הזה[150]
(7) [45] עוד נדמתה מלכות שמים לאדם הסוחר
(8) המבקש מרגליות טובות [46] וכשמצא מרגלא[151] אחת
(9) יקרה הלך ומכר כל אשר לו וקנה אותה :[152] [47] עוד
(10) נדמתה מלכות שמים למכמורת השלוחה
(11) בים והיא אוספה מכל מיני דגים [48] ומוציאים
(12) אותה כשהיא מלאה ועל שפת הים יושבים
(13) ובוחרים את הטובים ושמים אותם לכלים
(14) והרעים ישלחום לחוץ [49] כן יהיה בתכלית[153]
(15) העולם כי יצאו מלאכים ויבדלו את הרעים
(16) מתוך הצדיקים [50] וישלחו אותם על תנור[154]
(17) האש שם יהיה בכי וחרוק שנים [51] הבינותם
(18) כל אלה ויאמרו אליו כן :[155] [52] ויאמר אליהם לכן
(19) כל סופר מלומד במלכות שמים הוא דומה
(20) לאדם בעל הבית שמוציא מן אוצרו חדשים
(21) וישנים [53] ויהי ככלות ישו לדבר משלים אלה
(22) עבר משם [54] ויבא אל ארץ מולדתו וילמדם[156]
(23) בבתי כנסיותם ויתמהו לאמר מאין לזה[157]
(24) החכמה הזאת והגבורה [55] הלא זה בן נפחא[158]
(25) הלא אמו נאמרה מרים ואחיו יעקוב[159] ויוסף ושמעון

56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 58 καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Page 32

(1) ויהדה[160] [56] והלא אחיותיו כלן עמנו הם ומאין לזה כל אלה
(2) [57] ויכשלו בו ויאמר אליהם ישו אין נביא בלא כבוד
(3) אלא במקום מולדתו ובביתו [58] ולא עשה שם גבורות
(4) רבות בעבור סררותם

14·1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν

Chapter 14

(5) בעת ההיא שמע הורודוס אחד
(6) מארבעה נשיאים שמעו[161] של

Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ
βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ διὰ τοῦτο αἱ
δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.
3 Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν [αὐτὸν] καὶ ἐν
φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ· 4 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης αὐτῷ· οὐκ ἔξεστίν σοι
ἔχειν αὐτήν. 5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον,
ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6 Γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ
Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ
ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ
ἐὰν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς·
δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς
συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, 10 καὶ πέμψας
ἀπεκεφάλισεν [τὸν] Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ
κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ
μητρὶ αὐτῆς. 12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ
πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτὸ[ν] καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.
13 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς
ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν
αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων.

14 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς
καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.
15 Ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες·
ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς
ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς
βρώματα. 16 ὁ δὲ [Ἰησοῦς] εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν
ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ·
οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ
εἶπεν· φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. 19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους
ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας
ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.
20 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ
περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. 21 οἱ δὲ
ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ
παιδίων. 22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς
τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ

(7) של ישו [2] ויאמר לנעריו זה הוא יוחנן
(8) הטובל הוא קם ממתים ועל כן הכחות יפעלו
(9) בו :[162] [3] והורודוס החזיק ביוחנן ויאסור אותו ונתנו
(10) בבית האסורים מפני הורודוסית אשת אחיו
(11) [4] כי אמרה אליו יוחנן אינו ראוי שיהיה עמך [5] וירצה
(12) להרוג אותו ויראה[163] את העם והיה בעיניהם
(13) כנביא :[164] [6] וביום מולדת הורודוס דילגה בתה
(14) של הורודוסית בתוך והיא ישרה בעיני ה[165]
(15) הורודוס [7] וישבע לה בשבועה לתת לה כל מה
(16) שתשאל ממנו [8] והיא נזהיה מאמה ותאמר
(17) תן לי פה בקערה ראשו של יוחנן הטובל :[166]
(18) [9] ויתעצב למלך אלא בעבור השבועה יבעבור
(19) אותם אשר ישבו עמו יחדיו בשלחן ציוה
(20) להנתן לה [10] וישלח ויקצץ ראשו של יוחנן אשר
(21) בבית הסוהר [11] ושינשא ראשו בקערה ויתנו
(22) אותו לנערה ויעשו כן וינתן לנערה והיא
(23) נשאו לאמה [12] ויגשו תלמידיו ויסירו את גופו
(24) ויקברוהו ויבאו ויגידו תלמידיו לישו [13] וכשמעו
(25) סר משם בספינה למקום המדבר לבדו

Page 33

(1) ותשמענה הכחות ותלכנה ברגליהם אחריו
(2) מעריהם [14] ויצא וירא את את עם רב וירחמם
(3) וירפא את חוליהם [15] ואחרי שהיה ערב קרבו א[167]
(4) אליו תלמידיו לאמור שמם המקום והשעה
(5) כבר עברה ועל כן הנח הכיתות כדי שתלכנה
(6) אל כפרים ותקנינה להם אוכל [16] ויאמר אליהם
(7) ישו לא יצטרכו[168] ללכת אתם[169] תנו להם לאכול
(8) [17] ויענו לו אין לנו פה כי אם חמשה לחם ושני
(9) דגים [18] ויאמר להם השיאום הלום אלי [19] ויצו את
(10) העם לשבת לאכול על החציר בשדה והוא
(11) לקח החמשה לחם והשני דגים וישא עיניו
(12) אל השמים ויברך וישבר ויתן הלחם לתלמידיו
(13) ותלמידיו נתנו לכיתות [20] ויאכלו כלם וישבעו
(14) ונשארו להם שנים עשר סלים מלאים מפת
(15) [21] ומספר האוכלים היה חמשה אלפי איש בלתי
(16) הנשים והטף [22] ומיד פצר ישו בתלמידיו לעלותם
(17) בספינה וללכתם לפניו עבר הים עד שיניח

τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 25 τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. 26 οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. 27 εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν [ὁ Ἰησοῦς] αὐτοῖς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. 28 ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν·

κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρός σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. 29 [ὁ] δὲ εἶπεν· ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου [ὁ] Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον [ἰσχυρὸν] ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· κύριε, σῶσον με. 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ. 34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας 36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.

15·1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες· 2 διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας [αὐτῶν] ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν· τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. 5 ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, 6 οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἠσαΐας ·

(18) הכיתות [23] וכשהניח את העם עלה לבדו על ההר
(19) להתפלל ויהי ערב והוא לבדו היה שם [24] והספינה
(20) נדפה בתוך הים מן הגלים כי הרוח היה
(21) להם להפך [25] ויהי ברביעית באשמורת הלילה
(22) ויבא אליהם וילך על הים [26] ורואים אותו מתהלך
(23) על הים ונבהלו ויאמרו כי מזיק הוא ויתצעקו
(24) מיראה [27] ופתאום דבר ישו אליהם לאמור בטחו
(25) כי אני הוא על תיראו :[170] [28] ויען כיפה ויאמר

Page 34

(1) אדני אם אתה הוא צוה ואבוא אליך על המים
(2) [29] והוא אמר בוא וירד כיפה מן הספינה וילך על
(3) המים לבא על ישו [30] וכשראה רוח חזקה ירא מאד
(4) פן יטבוע וצעק לאמר אדני הושיעני [31] ומיד
(5) נטה ישו את ידו ויאחוז בו ויאמר אליו קטון אתה
(6) באמונה למה וסתפקתה[171] [32] וכשעלה אל הספינה
(7) מיד נשתתק הרוח [33] וכשהיו בספינה באו ו[172]
(8) וישתחוו לו לאמור בעמת בן האלהים אתה
(9) [34] והם הלכו מעבר לים ויבאו בארץ גינוסר
(10)[35] ואנשי המקום ההוא כשידעו אותו שלחו אל
(11) כל הארץ הזאת ויגישו לו כלם אשר היו ברע
(12) [36] ויתחננן אליו כדי שיגעו בשפת בגדו וכלם
(13) אשר נגעו נושעו :[173]

Chapter 15

(14) **אז** קרבו אליו מירושלם סופרים ופרושים
(15) לאמר [2] למה תלמידיך יעברו את גזירות
(16) הזקנים כי הם לא יכבסו את ידיהם
(17) כאשר יאכלו את הלחם [3] והוא ענה עליהם
(18) ויאמר ולמה אתם עובדים את מצות האלהים
(19) בשביל גזרתכם [4] הלא כתוב בתורתכם מפי
(20) האלהים כבד את אביך ואת אמך וכתיב
(21) ומקלל אביו ואמו מות יומת [5] ואתם אומרים
(22) כל מי שיאמר לאב ולאם כל מתן שהוא ממני
(23) היא תועלתך ולא יכבד את אביו ואת אמו
(24) [6] ותפירו מצות האלהים בעבור גזירותיכם :[174]
(25) [7] אתם החנפים הרבה הטיב ישעיהו להנבא

λέγων 8 ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

10 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούετε καὶ συνίετε· 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 12 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· τυφλοί εἰσιν ὁδηγοί [τυφλῶν]· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.

15 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν [ταύτην]. 16 ὁ δὲ εἶπεν· ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. 27 ἡ δὲ εἶπεν· ναὶ κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. 28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο

(1) עליכם לאמר [8] העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני
(2) ולבו רחק ממני [9] ותהי יראתם אותי מצות
(3) אנשים מלומדה [10] ויזעק לעצמו הכיתות
(4) ויאמר אליהם שמעו ודעו [11] מה שיבא לפה
(5) לא יטמא את האדם אבל מה שיצא מן הפה
(6) הוא יטמא את האדם [12] אז נגשו אליו תלמידיו
(7) ויאמרו דע כי הפרושים אשר שמעו הדבר
(8) הזה נכעסו [13] ויען ישו ויאמר כל מטע אשר
(9) לא נטע אבי שבשמים ינתש [14] הניחו אותם
(10) כי עורים הם ונוהגי העורים ואם עוד ינהג
(11) עוד אחר שניהם יפלו לבור :[175] [15] ויען כיפה
(12) [16] ויאמר אליו פרש לנו המשל הזה ויאמר ישו גם
(13) אתם לא התבוננתם [17] עד עתה לא התבוננתם
(14) כל מה שיבא לפה הוא יבא לבטן וישלח באחור[176]
(15) [18] ואשר יצאו מן הפה הם יצאו מלבב והם
(16) הם אשר יטמאו את האדם [19] כי מן הללב י[177]
(17) יצאו מחשבות רעות רצחים ניאופים זנונים
(18) גניבות עדות שקר וגדופים [20] הם הם אשר
(19) יטמאו את האדם אבל כשיאבל איש ולא ירחץ
(20) ידיו זה לא יטמא את האדם [21] ויצא משם ישו
(21) ויבא על חלקי צור וצידון [22] והנה אשה כנעניה
(22) יצאה מן הגבולים ההם ותצעק ותאמר אליו
(23) הנני אדני בן דוד כי בתי נענת מאד
(24) מאת השד [23] וישו לא ענה לה כלום ויקרבו
(25) תלמידיו ויתחננה איליו לאמר שלח אותה כי

Page 36

(1) היא צועקה אחרנו [24] והוא ענה ויאמר לא נשלחתי
(2) כי אם אל הצאן שנאבדו בבית ישראל [25] והיא
(3) באה ותשתחו לו ארצה ותאמר אדני הושיעני
(4) [26] ויען ישו ויאמר לא טוב לקחת לחם הבנים ולתת
(5) אותו לכלבים [27] וענתה היא ואמרה אמת כן אדני
(6) אבל הכלבים גם כן הם יאכלו מן הפתותים ה[178]
(7) הנופלים תחת שלחן אדוניהם [28] אז ענה ישו
(8) ויאמר לה האשה כמה גדולה אמונתך יהי לך
(9) כאשר בלבבך ותרפא בתה באותה השעה :[179]
(10) [29] יעבר משם ישו ויבא על ים הגליל ויעל להר וישב

ἐκεῖ.30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κυλλούς, κωφούς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· 31 ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραήλ. 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. 33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; 34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτὰ καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. 35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν 36 ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 37 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις.

38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. 39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

16·1 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωί· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε] 4 γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.
5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; 9 οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε;

(11) שם [30] ותקרבנה אליו כיתות רבות ויהיו אתם
(12) חרשים עורים פסחים חלשים ואחרים רבים
(13) וישימו אותם לפני רגליו והוא רפא אותם
(14) [31] ויתמהו העם כשראו את החרשים מדברים ופסחים
(15) מהלכים ועורים רואים ויגדלו את אלהי ישראל
(16) [32] ויזעק ישו את תלמידיו ויאמר אליהם מרחם אני
(17) על העם בעד שלשה ימים ישבו אתי במדבר
(18) ואין להם מה שיאכלו ואיני מניח אותם צמים
(19) פן יתעלפו בדרך :[180] [33] ויאמרו אליו תלמידיו מאין
(20) לנו במדבר לחם כדי שנשביו את העם הזה
(21) [34] ויאמר להם ישו כמה ככרי לחם יש לכם ויענו
(22) ויאמרו שבעה ומעט דגים קטנים [35] ויצו את
(23) העם לשבת על הארץ [36] ויקח שבעה ככרי הלחם
(24) והדגים ויאמר תודה[181] וישבר ויתן לתלמידיו והם
(25) נתנו לעם [37] וכלם אכלו וישבעו וממה שנותר

Page 37

(1) מן הכיתות נשאו שבעו סלים מלאים [38] ויהיו אלה
(2) שאכלו ארבעה אלפי איש בלתי הטף והנשים[182]
(3) [39] ויניח את הכיתות ויעלו על הספינה ויבוא גבול
(4) מגדלה :[183]

Chapter 16

(5) **ויגשו** אליו פרושים וצדיקים מנסים
(6) ושואלים אותו שיראם אות אחד
(7) מן השמים [2] והוא ענה אותם
(8) ויאמר אליהם כשיהיה ערב תאמרו זוהר עתיד להיות
(9) מן השמים כי השמים יתאדמו [3] ובאור היום תהיה
(10) סעדה כי השמים הקודרים יתאדמו :[184] והנה
(11) את פני השמים ידעתם לשפוט ואותות העתים
(12) לא יכולתם לדעת [4] יחוס רע וזימה מבקשת אות
(13) ואות לא תנתן לה כי אם אות יונה הנביא :[185]
(14) ויעזוב אותם וילך [5] וכשבאו תלמידיו בעבר הים
(15) שכחו לקחת הלחם [6] והוא אמר להם ראו והשמרו
(16) ממחמצת פרושים וצדיקים [7] והם חשבו ביניהם
(17) לאמר כי לא לקחנו לחם [8] וידע ישו ויאמר מה
(18) אתם חושבים קטני אמונה כי לא לקחתם
(19) לחם [9] העוד לא תתבוננו ולא תזכרו חמשה
(20) לחם לחמשת אלפי איש וכמה סלים נשאתם

10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας
σπυρίδας ἐλάβετε; 11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον
ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων. 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ
τῆς ζύμης τῶν ἄρτων ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην
τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα
τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε
εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ χριστὸς
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ· μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ
ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 18
κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ
οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ᾅδου οὐ
κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται
δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 20 τότε διεστείλατο τοῖς
μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός. 21
Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ
προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων·
ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς
εἶπεν τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ
ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. 24
Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται
ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον

(21) [10] ואין השבעה לחם לא לארבעת אלפי וכמה
(22) סלים נשאתם [11] ולמה לא תתבוננו כי לא על
(23) הלחם אמרתי לכם השמרו ממחמצת הפרושים
(24) והצדיקים [12] אז שמעו ובננו כי לא אמר להשמר
(25) ממחמצת לחם כי אם מתלמוד הפרושים והצדיקים[186]

Page 38

(1) [13] ויבא ישו בגבולי ציש‌ריאה[187] פיליפוס וישאל לכל לאחד[188]
(2) מתלמידיו לאמר את מי יאמרו בני האדם היות[189]
(3) בן האדם [14] ויאמרו קצת את יוחנן הטובל וקצת
(4) את אליה ואחרים את ירמיהו או אחד מן
(5) הנביאים :[190] [15] ויאמר אליהם ישו ואתם אותי
(6) מי תאמרו היות :[191] [16] ויען שמעון כיפה לאמור
(7) אתה הוא משיח בן אלהים חי[192] [17] ויען ישו ויאמר
(8) לו אשריך שמעון בן יונה כי לבשר ודם לא נגלה
(9) זה כי לך שנגלה לך מאבי שהוא בשמים
(10) [18] ואני אומר לך כי אתה כיפה ועל הכיפה הזאת
(11) אבנה את מקהלי[193] ושערי תחתיות לא יגברו עליך[194]
(12) [19] ולך אתן מפתחי מלכות שמים וכל מה שתאסור
(13) בארץ יהיה אסור בשמים וכל מה שתתיר בארץ
(14) יהיה מותר בשמים :[195] [20] אז צוה לתלמידיו שלא
(15) אמרו לשום אדם שהוא ישו המשיח [21] ואז התחיל
(16) ישו להודיע לתלמידיו כי היה צריך ללכת לירושלם
(17) ולסבול שם יסורים רבים וגידופים רבים
(18) מהזקנים והסופרים ומאת שרי הכהנים וליגרה
(19) שם ולקום ביום השלישי [22] ויקחהו כיפה ויחל
(20) להוכיח אותו לאמר חלילה לך אדני לא יהיה לך
(21) כל זה [23] וישב הוא ויאמר אל כיפה לך אחרי
(22) שטן אתה הוא לי מכשול כי לא תטעם אותם
(23) אשר הם לאלהים אלא אותם אשר הם לאנשים
(24) [24] אז אמר ישו לתלמידיו מי שירצה ללכת אחרי
(25) ימאס את עצמו וישא את צליבו וילך אחרי :[196] [25] כי

Page 39

(1) מי שיחפוץ להושיע את נפשו הוא יאבד אותה
(2) ומי שיאבד את נפשו למעני הוא ימצאנה
(3) [26] כי מה יועיל לאדם אם יקנה את כל העולם

κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος
ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν
ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν
αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων
οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

17·1 Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον
καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀναφέρει
αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη
ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη
αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες μετ᾽ αὐτοῦ. 4
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ· κύριε, καλόν ἐστιν
ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν
καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. 5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ
νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς
νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ
εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν
ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. 7 καὶ προσῆλθεν
ὁ Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.
8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν
Ἰησοῦν μόνον. 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους
ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως
οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 Καὶ ἐπηρώτησαν
αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι
Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλίας μὲν
ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· 12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλίας
ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ
ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν
ὑπ᾽ αὐτῶν. 13 τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
14 Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος
γονυπετῶν αὐτὸν 15 καὶ λέγων· κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν,
ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ
πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. 16 καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς
μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. 17
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ
διεστραμμένη, ἕως

(4) ובנפשו נזק ישא או איזו תמורה יתן האדם תחת
(5) נפשו [27] כי בן האדם יבא בכבוד אביו עם מלאכיו
(6) ואז ישלם לכל איש איש כפי מעשיו [28] אמן אני אומר
(7) לכם יש מן העימדים פה שלא מות עד
(8) שיראו בן האדם הבאה מלכותו

Chapter 17

(9) **ואחרי** ששת ימים לקח ישו את כיפה
(10) ואת יעקב ואת יוחנן אחיו ויעל
(11) אותם על הר גבוה לבדם
(12) [2] ויצטיירו פניו לפניהם ויגהו פניו כמו שמש
(13) ובגדיו היו לבנים כמו שלג [3] והנה נראו אליהם
(14) משה ואליהו המדברים אתו [4] ויען כיפה ויאמר
(15) אל ישו אדני טוב הוא לנו להיותנו פה אם
(16) תרצה נעשה פה שלשה אהלים לך אחד למשה
(17) אחד ולאליהו אחד [5] עודם מדברים והנה ענן
(18) מזהיר סכך עליהם והנה קול מהענן אמר
(19) הזה הוא בני אהובי אשר רציתי אותו שמעו
(20) [6] וישמעו התלמידים ויפלו על פניהם וייראו מאד
(21) [7] ויגש ישו ויגע בהם ויאמר אליהם קומו ואל תיראו
(22) [8] וישאו את עיניהם ולא ראו כי אם ישו לבדו :[197]
(23) [9] וכשירדו מן ההר צוה אותם ישו לאמר לא תאמרו
(24) לשום אדם את המראה אשר ראיתם עד שיקנם
(25) בן האדם מן המתים :[198] [10] וישאלו לו התלמידים לאמר

Page 40

(1) ומה יאמרו הסופרים כי הצטרך אליהו לבא בתחילה
(2) [11] והוא ענה ויאמר להם אכן אליהו יבא וישיב הכל
(3) [12] ואני אומר לכם כי אליהו כבר בא ולא ידעוהו
(4) אבל עשו ממנו כל אשר בחרו וכן בן האדם[199]
(5) יקבל וישא יסורים מהם [13] אז שמעו ויבוננו
(6) התלמידים כי היה מדבר למען הטובל יוחנן
(7) דבר עמהים [14] וכשבא על הכיתה קרב אליו
(8) אדם אחד ויכרע לפניו על ברכיו [15] לאמר אדני
(9) רחם על בני כי נופל הוא ומאותו החולי הוא
(10) מענה מאד כי פעמים הרבה נופל באש
(11) ופעמים הרבה נופל במים [16] ואגיש אותו אל
(12) תלמידך[200] ולא יכלו לרפא אותו [17] ויען ישו ויאמר
(13) הדור סורד ועקש עד מתי אהיה עמכם ועד

πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. 18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 19 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. 22 Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, 23 καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ [τὰ] δίδραχμα;

25 λέγει· ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; 26 εἰπόντος δέ· ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. 27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18·1 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; 2 καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 3 καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.
6 Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. 7 Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8 Εἰ δὲ ἡ χείρ σου

(14) מתי אסבול אתכם הביאו אותו אלי [18] ויגער
(15) בו ישו ויצא ממנו השד ונירפה הנער באותה
(16) השעה :[201] [19] אז קרבו אליו התלמידים בסתר וישאלו
(17) לו למה לא יכולנו אנחנו אותו [20] ויען
(18) להם ויאמר בעבור שאין אתם מאמינים אמן
(19) אני אומר לכם אם תהיה לכם אמונה כמו
(20) גרעין הרדל ותאמרו להר הזה עבור מזה ומיד
(21) יעבור ולא ימנע אותו ודבר מכם [21] וזה מין
(22) לא ישלח כי אם בתפילה ובצום [22] וכשהלכו
(23) אל הבליל דבר אלהים ישו ויאמר בן האדם
(24) ימסר לידי האדם [23] ויהרגהו וביום השלישי יקום
(25) והם התעצבו מאד [24] יכשבאו על כפר נחום

Page 41

(1) קרבו אשר לקחו דרכמון על כיפה ויאמרו לו מלמדכם
(2) השלם דרכמון [25] ויאמר גם וכשבא בבית קידם
(3) אותו ישו לאמר מה נראה אלך שמעון מלכי
(4) הארץ ממי יקחו מס ותרומה מבניהם או מן
(5) הנכרים [26] והוא אמר מן הנכרים ויאמר אליו
(6) ישו אם כן חפשים הם הבנים [27] ובעבוד שלא
(7) נכעיסם לך אל הים ושלחאת המצודה
(8) וקח הדג אשר בראשון יעלה ותפתה פיהו
(9) ותמצא לטר אותו תקח ותתן להם בעבורי
(10) ובעבורך :[202]

Chapter 18

(11) **בשעה** ההיא קרבו התלמידים
(12) אל ישו לאמר מי יהיה
(13) גדול במלכות שמים
(14) [2] ויקרא ישו לנער אחד ויעמידו בתוכם [3] ויאמר
(15) אמן אני אומר לכם אם לו תשובו ותהיו כמו
(16) נערים לא תבואו על מלכות שמים [4] וכל מי
(17) שישתפל כמו נער זה הוא יהיה גדול במלכות
(18) שמים [5] ומי שיקח נער אחד כזה בשמי הוא
(19) יקח אותי [6] ומי שיכשיל אחד מן הצעירים
(20) האלא שיאמינו בי טוב לו שיתלה בצוארו רכב
(21) החמד להשליכו במצודה הים [7] אוי לעולם
(22) ממכשולים צריך הוא שיבואו מכשולים אך
(23) אני לו לאדם שממנו יבא מכשול :[203] [8] ואם ידך

ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλὸν ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 12 Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. 15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ [εἰς σὲ] ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα· 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.
19 Πάλιν [ἀμὴν] λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
23 Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία

(24) או רגלך תכשילך קצץ אותה והשלך ממך
(25) כי טוב לך לבוא על החיים חלש או פסח מהשלח

Page 42

(1) עם ידים ורגלים אל אש עולמית [9] ואם עינך ת[204]
(2) תכשולך נקר אותה והשלח ממך כי טוב לך לבוא
(3) בעין אתה על החיים מהשלח בעינים על אש של
(4) גיהנם [10] ראו שלא תבזו אחד מן הצעירים האלה
(5) [11] כי אני אומר לכם שמלאכיהם בשמים תמיד
(6) יראו את פני אבי שבשמים כי בן האדם[205] להושיע
(7) מה שאבד [12] מה נראה לכם אם יהיו לאיש מאה[206]
(8) ונאבדה אחת מהן הלא יעזוב איש תשעים
(9) ותשע הצאן כמדבר וילך לבקש אותה אשר
(10) נאבדה :[207] [13] ואם יהיה שימצא אותה אמן אני
(11) אומר לכם כי ישמח עליה יותר מהתשעים
(12) ותשע האחרים אשר לו תעו [14] כן אין רצון לפני
(13) אביכם שבשמים שיאבד אחד מן הצעירים
(14) האלה [15] ואם יחטא בך אחיך לך והוכיח אותו
(15) ביניך ובניהו לבדו ואם ישמעך תוריח את
(16) אחיך [16] ואם לא ישמעך קח לך עד אחד או שנים
(17) כדי שעל פי שנים או שלשה עדים יקום כל
(18) דבר [17] ואם לא ישמע אותם בקהל אמור לו
(19) ואם ימאן לשמוע בקהל יהי לך כמו גוי ובעל
(20) העברה [18] אמן אני אומר לכם כל מה אשר
(21) תאסרו על הארץ הם יהיו אסורים גם בשמים
(22) וכל מה שתתירו על הארץ הם יהיו מותרים
(23) גם בשמים [19] עוד אמר לכם אם שנים מכם
(24) ובואו אחת על הארץ מכל הדבר אשר ישאלו
(25) יהיה להם מאבי אשר הוא בשמים [20] כי בכל

Page 43

(1) מקום ששם יקהלו שנים או שלשה בשמי שם
(2) אני בתוכם :[208] [21] אז קרא כיפה איליו ויאמר
(3) אדני כמה פעמים יחטא בי אחי ואסלח לו
(4) עד שבע פעמים [22] ויאמר אליו ישו לא אומר
(5) לך עד שבע פעמים כי אם עד שבעים
(6) שבע פעמים :[209] [23] ועל כן נדמתה מלכות

τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα;

34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. 35 οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

19·1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.
3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες· εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; 5 καὶ εἶπεν· ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου

(7) שמים לאדם מלך אשר רצה לעשות חשבון
(8) עם עבדיו [24] וכשהחל לעשות החשבון הוגש
(9) אליו אחד אשר חיב לתת לו רבוא מנים [25] וכשלא
(10) היה לו מאין ישלם צוה אדניו למכור אותו
(11) ואשתו ובנים וכל אשר לו עד שיהיה לו כל
(12) התשלום שחיב לו [26] ויכרע העבד ההוא ויתחנן
(13) אליו לאמר המתין לי ואבי אשלם לך הכל [27] ויחנן
(14) האדון לעבדו ויניחו ויסלח את חובו :[210] [28] ויצא
(15) העבד הזה וימצא אחד מאלה שהיו עבדים
(16) כמוהו וזה היה חיב לתת לו מאה מעות ויאחוז
(17) אותו ויחזק בו לאמור שלם מה שאתה חיב לתת
(18) לי [29] ויכרע העבד ההוא ויתחנן לו לאמר המתן
(19) לי ואני אשלם לך הכל [30] והוא מאן וילך ושלח
(20) אותו בבית האסורים עד שישלם את כל חובו
(21) [31] ויראו עבדים אחרים מה שעשה ויתעצבו מאד
(22) ויבאו ויספרו לאדונם את כל אשר היה :[211] [32] אז
(23) קרא לו אדוניו ויאמר אליו עבד בליעל הנה
(24) סלחתי לך כל החוב כי התחננה אלי [33] והלא
(25) גם אתה הצטרכת לחנן לעבד הדומה לך כמו

Page 44

(1) אני שחננתי עליך [34] ויחר אף אדוניו וימסר אתו
(2) בבית האסורים עד שישלם כל חובו [35] כן אבי שבשמים
(3) יעשה לכם אם לו תסלחו איש לאחיו מן לבותיכם
(4) אשמתם

Chapter 19

(5) **ויהי** אחרי אשר כלה ישו לדבר את הדברים
(6) האלה הלך מן הגליל ויבא על גוולי
(7) יהודה בעבר הירדן [2] וילכו אחריו כיתות
(8) רבות וירפאם שם [3] ויגשו אליו הפרושים וינסוהו
(9) לאמר אם מותר לשלח את אשתו בעבור
(10) כל דבר [4] והוא ענה ויאמר אליהם הלא קראתם
(11) כי מי שעשה את האדם מראשית זכר ונקבה
(12) עשה אותם [5] ויאמר על כן יעזוב איש את אביו
(13) ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד [6] ועתה
(14) אין הם שנים אלא בשר אחד לבד לכן את מה
(15) שחבר האלהים האדם לא יוכל להפריד [7] והם
(16) אמרו ולמה ציוה משה לתת ספר כריתות

καὶ ἀπολῦσαι [αὐτήν]; 8 λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται. 10 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ [αὐτοῦ]· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον [τοῦτον] ἀλλ᾽ οἷς δέδοται. 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι

(17) ולשלח אותה אם לא ישרה בעיניו [8] ויען להם
(18) ויאמר כי משה בשביל קושילבבכם הניח לשלחכם
(19) נשיכם אבל מראשית לא היה כן [9] ואני אומר
(20) לכם כי כל איש ששלח או שישלח את אשתו
(21) כי אם על דבר זנות ויקח אחרת ניאף ומי
(22) שיקח את המגורשת הוא גם כן[212] ניאף [10] ויאמר לו
(23) תלמידיו אם כן יש דבר האדם באישה שלא
(24) טוב להתחתן [11] והוא אמר אליהם לא הכל יתפשו
(25) הדבר הזה כי אם הם לאשר נתון [12] כי יש סריסים

Page 45

οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω. 13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. 16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18 λέγει αὐτῷ· ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καί ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; 21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ

(1) אשר הם מבטן אמם כן נולדו ויש סריסים אשר
(2) נעשו מן האדם ויש סריסים אשר עצמם סרסו
(3) בעבור מלכות השמים מי שיוכל לתפוש יתפוש
(4) [13] אז הוגשו אליו נערים כדי שישים ידים עליהם
(5) ויתפלל ותלמידיו הוכיחו אותם [14] וישו אמר אליהם
(6) הניחו נערים ואל תמנעו אותם לבוא אלי כי לאלה
(7) יש מלכות שמים [15] וכשהשים עליהם הידים הלך
(8) משם [16] והנה קרב אחד ויאמר לו רבי טוב ומה
(9) טובה אעשה כדי שאקנה חיי העולם הבא
(10) [17] ויאמר לו מה תשאל לי על הטובה אין טוב
(11) אלא אחד יש טוב והוא האל[213] ואם תחפוץ לבא
(12) אל חיי העולם הבא שמור מצוות האל[214] [18] ויאמרו[215]
(13) לו ומה ויען ישו ויאמר לא תרצה לא תנאף לא
(14) תגנב לא תענה ברעך עד שקר [19] כבד את אביך
(15) ואת אמך ואהבת לרעך כמוך [20] ויאמר לו הבחור
(16) כל אל שמרתי מנעורי ומה יחסר עוד לי [21] ויאמר
(17) אליו ישו אם תרצה להיות שלם לך ומכור את כל
(18) אשר לך יתן לעניים ויהיה לך אוצר בשמים ובא
(19) ולך אחרי [22] וישמע הבחור את הדבר וילך בעצבון
(20) כי היה לו ירושה רבה [23] וישו אמר על תלמידיו אמן
(21) אני אומר לכם כי העשיר בקושי יבא אל מלכות
(22) שמים [24] ועוד אני אומר לכם קל הוא לעבור הגמל
(23) בעד חור המחט יותר מלבא העשיר אל מלכות
(24) שמים [25] וכששמעו התלמידים את הדברים האלה
(25) תמהו מאד לאמר ומי יוכל להושע [26] ויבט אליהם

ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά. 27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. 30 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

20·1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν [δὲ] ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος

τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον [τὸ] ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες· οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω

(1) ישו ויאמר אצל האנשים אי אפשר זאת אבל לאלהים
(2) כל הם אפשרים [27] אז ענה כיפה ויאמר לו הננו
(3) עזבנו את הכל ונלך אחריך ומה יהיה לנו [28] ויאמר
(4) אליהם ישו אמן אני אומר לכם שאתם אשר הלכתם
(5) אחרי בתולדה השנית כשישב בן האדם על כסא
(6) כבודו תשבו גם אתם כסאות שתים עשרה
(7) ותשפטו את שנים עשר שבטי ישראל
(8) [29] וכל מי שיעזוב את הבית או אחים או אחיות או האב
(9) או האם או האשה או הבנים או השדות בעבור
(10) שמי הוא מאה יקח ואת החיים הנצחיים יירש
(11) [30] ורבים מן הראשונים יהיו אחרנים והאחרונים
(12) יהיו ראשונים :[216]

Chapter 20

(13) **נרמתה** מלכות שמים לאדם בעל
(14) הבית אשר יצא בתחילה
(15) בבוקר לשכור פועלים
(16) לעבוד את כרמו [2] והחנה עמם בעד זוז כל
(17) היום[217] וילשח אותם לכרמו [3] ויצא בשעה השלישית
(18) וירא אחרים העומדים בשוק בטלים [4] ויאמר
(19) אליהם לכו גם אתם לכרמו ומה שהוא ישר
(20) אתן לכם [5] והם הלכו עוד יצא בשעה ששית
(21) תשעית ויעש כמו כן [6] ובשעת עשתי עשרה יצא
(22) וימצא אחרים עומדים ויאמר להם למה אתה
(23) עומדים עה בטלים כל היום [7] והם אמרו אליו
(24) אין אדם שוכר אותנו ויאמר אליהם לכו
(25) אתם לכרמי [8] וכשהיה ערב אמר אדון הכרם

Page 47

(1) למפרנסו קרא לפועלים והשיב להם שכר ותחל[218]
(2) מהראשונים עד האחרונים [9] וכשבאו אלה אשר
(3) באו בשעת עשתי עשרה לקחו איש איש זוז :[219]
(4) [10] ויבאו הראשונים ויחשבו כי יקחו יותר מאלה ויקחו
(5) גם הם איש איש זוז [11] וכשלקחו לנו על בעל הבית
(6) [12] לאמר אלה האחרונים פעלו בשעה אחת והשוה
(7) אותם לכו שנשאנו משא היום וחום [13] והוא ענה
(8) לאחד מהם ויאמר אחי איני עושה לך חטס :[220]
(9) הלא על זוז התנית עמי [14] קח שלך ולך ורצוני לתת

δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί·15 [ἢ] οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ
θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν
ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; 16 οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ
οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.
17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς
δώδεκα [μαθητὰς] κατ' ἰδίαν καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· 18
ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ
κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς
ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. 20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν
υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά
τι ἀπ' αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ
ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ
εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ
μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς· τὸ
μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ
εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν [τοῦτο] δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται
ὑπὸ τοῦ πατρός μου.
24 Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.
25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ
ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι
κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς
ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ
ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι
καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.
29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ
ὄχλος πολύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν
ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον
ἡμᾶς, [κύριε] υἱὸς Δαυίδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα
σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς,
κύριε, υἱὸς Δαυίδ. 32 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ
εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 33 λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἵνα
ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. 34 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21·1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ
εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν,

(10) גם לאחרון הזה כמו לך [15] הלא מותר לי ועשות
(11) בעניני מה שארצה או עם רעה עינך כי אני
(12) טוב [16] כן יהיו אחרונים ראשונים וראשונים אחרונים
(13) כי רבים נקראו ומעטים נבחרו [17] ויעל ישו אל
(14) ירושלם ויקח את שנים עשר תלמידיו בסתר
(15) ויאמר אליהם [18] הנה אנחנו עולים אל ירושלם
(16) ובן האדם ימסר ליד שרי הכהנים והסופרים
(17) ויהיבוהו למות [19] וימסרוהו לגוים להתלוצץ ולהוסר
(18) ולהצלב וביום השלישי יקום [20] אז קרבה אליו אמם
(19) של בני זבדי עם בניה ותשתחו ותשאל ממנו
(20) [21] והוא אמר אליה מה תרצי ותאמר לו אמור
(21) שישבו אלו שני[221] בני אחד לימינך ואחד לשמאלך
(22) במלכותך [22] ויען ישו ויאמר לא ידעתם מה שתשאלו
(23) התוכלו לשתות הכוס אשר אשתה אני ולהטבל
(24) בטבילה שאטבל בה אני אמרו אליו נוכל :[222]
(25) [23] והוא אמר להם אכן את כוסי תשתו והטבלו

Page 48

(1) בטבילה שבה אני אטבל אך לשבת לימיני או
(2) לשמאלי איני הוא לי לתת לכם אלא שלהם נכון
(3) מן אבי [24] וישמעו עשרה ויכעסו על שני האחים
(4) [25] וישו קרא אותם לעצמו לאמור התדעו כי שרי
(5) הגוים ימשלו בהם והגדולים ישלטו ביניהם
(6) [26] לא כן יהיה ביניכם אלא כל מי שירצה ביניכם
(7) היות גדול הוא יהיה משרתכם [27] ואשר ירצה
(8) ביניכם היות ראשון הוא יהיה עבדכם [28] כמו בן
(9) האדם לא בא להשרת אלא לשרת ולתת את נפשו
(10) פדיון לרבים [29] וכשיצאו הם מן ירחו הלכה אחריו
(11) כיתה רבה [30] והנה שני עודים יצאו וישבו על הדרך
(12) וישמעו שיעבור ישו ויצעקו לאמר אדני חננו
(13) בן דוד [31] והכיתה הוכיתם ויאמרו להם החרישן
(14) והם יותר צעקו לאמר אדני חננו בן דוד :[223]
(15) [32] ויעמד ישו ויקרא להם לאמר מה תרצו ואעשה
(16) לכם [33] ויאמרו אליו אדני שתפקחנה עינינו [34] ויחון
(17) אותם ישו ויגע בעיניהם ומיד ראו וילכו אחריו :[224]

Chapter 21

(18) **וכאשר** קרבו לירושלם ויבאו אל
(19) בית פאגי אל הר הזתים

τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς 2 λέγων αὐτοῖς·
πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως
εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες
ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος
αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 τοῦτο δὲ
γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 5
εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραὺς
καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον καὶ
ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8
ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ,
ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον ἐν
τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ
ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ·
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς
ὑψίστοις.
10 Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ
πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός
ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας. 12 Καὶ
εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς
πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν
κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς
περιστεράς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ οἶκός μου
οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον
λῃστῶν.
14 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ
ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς
κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ,
ἠγανάκτησαν 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ
δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί. οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ
στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 καὶ
καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν καὶ
ηὐλίσθη ἐκεῖ. 18 Πρωὶ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν.
19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν καὶ οὐδὲν
εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ
καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.
20 Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς
παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

(20) אז שלח ישו שני תלמידים
(21) [2] ויאמר אליהם לכו אל הטירה שהיא לפניכם ופתאום
(22) תמצאו שם אתון אסורה ועיר אצלה התירו
(23) והגישו אלי [3] ואם איש מה יאמר אליכם אמרו כי
(24) אדני הצטרך בם ומיד יניח אותם [4] ואזאת היתה
(25) שיתקיים מה שנאמר על ידי הנביא האומר [5] אמרו

Page 49

(1) לבת ציון הנה מלכך יבוא לך עני ורוכב על חמור
(2) ועל עיר בן אתונות [6] וילכו התלמידים ויעשו כמו
(3) שצוה אותם ישו [7] ויגישו את האתון ואת העיר
(4) וישימו עליהם בגדיהם וירכיבו אותו ממעל [8] ורב
(5) הכיתה פשטו בגדיהם בדרך ואחרים כרתו ענפי
(6) עצים ויציעו בדרך [9] והכיתות אשר הלכו
(7) לפניו ואחריו קראו לאמר הושענה לבן דוד ברוך
(8) אשר בא בשם יי[225] הושענה בעליונות [10] וכשבא
(9) אל ירושלם רעשה כל העיר לאמר מי הוא זה
(10) [11] ועמים אמרו הוא ישו הנביא מן נצרת מהגליל
(11) [12] ויבא ישו אל היכל האלהים[226] וישליך לחוץ כל מוכרים
(12) וקונים בהיכל ואת שלחנות השלחניים ומושבי
(13) המוכרים את היונים הוא הפך [13] ויאמר אליהם
(14) כתוב כי ביתי בית תפילה יקרא ואתם עשיתם
(15) אותו מעדת הלסטסין [14] ויקרבו אליו עורים ופסחים
(16) בהכל וירפאם [15] ויראו שרי הכהנים והסופרים
(17) את הפלאות שעשה ואת הנערים קוראים בהיכל
(18) ואומרים הושענא[227] לבן דוד ויכעסו [16] ויאמר אליו
(19) התשמע מה יאמרו אלה וישו אמר אליהם
(20) לא קראתם כי מפי עוללים ויונקים יסדת עוז
(21) [17] ויעזוב אותם וילך חוץ לעיר אל בית עניה
(22) וישב שם [18] וישוב בבוקר על העיר וירעב [19] וירא
(23) את עץ תאינה על הדרך ויבא אליו ולא מצא
(24) בה כי אם העלים לבדם ויאמר לה לא יצא
(25) ממך פרי לעולם ופתאום יבשה התאנה

Page 50

(1) [20] ויראו התלמידים ויתמהו לאמר איך פתאום
(2) יבשה [21] ויען ישו ויאמר אליהם אמן אני אומר לכם

ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς
ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· 22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν
τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.
23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ· 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ
ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· ἐὰν
εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε
αὐτῷ; 26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον,
πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 27 καὶ
ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ
αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 28 Τί
δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. καὶ προσελθὼν τῷ
πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι.
29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς
ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγώ, κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν
δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν· ὁ πρῶτος. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι
προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ
ἐπιστεύσατε αὐτῷ, οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν
αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ
πιστεῦσαι αὐτῷ. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν
οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ
περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον
καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ
ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ
πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ
λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ
ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.
37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων·
ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν
εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε
ἀποκτείνωμεν αὐτὸν

(3) אם תהיה לכם אמונה ולא תסתפקו לא לבד
(4) בתאנה תעשו אלא אם תאמרו להר הזה הנשא
(5) והשתלך לים ויהיה [22] ואת כל אשר תשאלו בתפילה
(6) ובאמונה תקחו [23] וכשבא אל ההכל[228] נגשו אליו כאשר
(7) היה מלמד שרי הכהנים וזקני תעם לאמר בהם
(8) יכולת אתה עושה אלה ומי נתן לך היכולת הזה
(9) [24] ויען ישו ויאמר להם אשאלכם גם אני דבר אחד
(10) ואם אתם תאמרו לי אותו גם אני אומר לכם
(11) במה יכולת עשיתי מה שעשיתי [25] טבילת יוחנן
(12) מאין היא אם מן השמים או מן האנשים והם
(13) תשבו ביניהם ויאמרו אם נאמר מן השמים יאמר
(14) הוא לכן מדוע לא האמנתם בו :[229] [26] ואם נאמר
(15) מן האנשים נורא מן הכיתה כי בעיני הכל היה
(16) יוחנן כמו נביא [27] ויענן ויאמרו אל ישו לא ידענו
(17) ויאמר גם הוא אליהם וגם אני לא אומר לכם במה
(18) יכולת עשיתי את אלה [28] ומה נראה לכם היה אדם
(19) אחד ולו היו שני בנים ויגש אל הראשון ויאמר
(20) בני לכה היום אל כרמי לפעול [29] והוא ענה ויאמר
(21) לא אעשה וישב אחרי כן וילך [30] ויגש אל השני ויאמר
(22) גם כן והוא ענה ויאמר אלך אדני ולא הלך :[230] [31] מי
(23) מאלה השנים עשה רצון האב ענו לו ראשון
(24) ויאמר אליהם ישו אמן אני אומר לכם כי בעלי
(25) עבירה וזונות ילכו לפניכם במלכות האלהים

Page 51

(1) [32] כי בא אליכם יוחנן בדרך צדקה ולא האמנתם
(2) לו אלא בעלי עבירה וזנות האמינו לו
(3) ואתם ראיתם ולא עשיתם תשובה אחר כן[231] להאמין
(4) לו [33] שמעו משל אחר היה אדם בעל הבית והוא
(5) נטע כרם ואת משבה הקיף לו ויכר בו יקב ויבן
(6) מגדל ועמסר אותו לכורמים לפועלו ילך לגור
(7) [34] וכשקרב עת הפרות שלח את עבדיו אל הכורמים
(8) לקחת הפירות [35] והכורמים אחזו את עבדיו ויכ
(9) האחד הרגו והאחר סקלו :[232] [36] עוד שלח
(10) עבדים אחרים רבים מהראשונים והם עשו
(11) להם גם כן [37] ובאחרית שלח אליהם את בנו
(12) לאמר אולי ייראו את בני [38] והכורמים כשראו את
(13) הבן אמרו בקרבם זה הוא היורש הבא נהרגהו

καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν
ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41
λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς καὶ τὸν
ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν
αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 Λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν
ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ'
ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς
καρποὺς αὐτῆς. 44 [καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον
συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.] 45 Καὶ
ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ
ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει·

46 καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους,
ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

22·1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς
αὐτοῖς λέγων· 2 ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ
ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς
τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου
ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα καὶ πάντα
ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον,
ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ
δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ
ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη καὶ πέμψας τὰ
στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν
πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν
γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· 9
πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν καὶ ὅσους ἐὰν
εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι
ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηρούς
τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. 11
εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ
ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, 12 καὶ λέγει αὐτῷ·
ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη.
13 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ
πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ
γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι

(14) ולנו יהיה ירושתו [39] ויאחזו אותו ויוציאוהו מחוץ
(15) לכרם ויהיגוהו [40] חשבו בלבבכם כשיבוא בעל
(16) הכרם מה יעשה לאלה הכורמים [41] ויענו לו ויאמרו
(17) את הכורמים הרעים יאבד ברעתם ואת כרמו
(18) יתן לאחר תחת השכר שישיבו לו פרי לעתותיהם
(19) [42] ויאמר אליהם ישו לא קראתם בתהלים אבן מאסו
(20) הבונים היתה לראש פנה מאת יי[233] היתה זאת
(21) היא נפלאת בעינינו [43] ועל כן אני אומר לכם
(22) כי תוסר ממכם מלכות האלהים ותנתן לגוים
(23) העושים פרותיה [44] ומי שיפול על האבן הזאת
(24) ישבר ועל מי תפול תשבר אותו [45] וכששמעו שרי
(25) הכהנים ופרושים את משליו ידעו שידבר עליהם

Page 52

(1) [46] ויבקשו לאחוז אותו וייראו את הכיתות כי נביא
(2) היה בעיניהם :[234]

Chapter 22

(3) **ויען** ישו ויאמר עוד אליהם במשלים לאמר
(4) [2] נדמתה מלכות השמים לאדם מלך
(5) שעשה חתונה לבנו [3] וישלח עבדיו
(6) לקרא קרואים על חתונה ולא אבו לבא :[235] [4] עוד
(7) שלח עבדים אחרים לאמר אמרו לקרואים הנה
(8) בריתי הכינותי שורי ובדבורי נטבחו וכלם הם
(9) נכונים בואו על החתונה [5] ואלה התרשלו וילכו
(10) אחד אל כפרו ואחד אל סחורהו [6] ושארים אחזו
(11) עבדיו ובעושק הרגו [7] וכששמע המלך חרה אפו
(12) וישלח צבאותיו ויאבד הרוצחים האלה ועירם
(13) שרף באש [8] ואז אמר על עבדיו אך חתונה נכונה
(14) והקרואים לא היו ראויים [9] ואתם לכו אל תוצאות
(15) הדרכים וכלם אשר תמצאו קראו אל החונה
(16) [10] ויצאו עבדיו על הדרכים ויאספו כל אשר מצאו
(17) את רעים ואת טובים ותמלא חתונה היושבים
(18) במסיבה [11] ויבא המלך לראות היושבים וירא שם
(19) את האדם לא היה לבוש בשמלת החתונה
(20) [12] ויאמר אליו רע היך באת הלום ואין לך שמלה
(21) החתונה והוא נאלם :[236] [13] אז אמר המלך לעבדיו
(22) אסרו ידיו ורגליו ושלחוהו לחשך החיצון ששם
(23) יהיה בכי והירוק שנים [14] כי רבים נקראו ומעטים

δὲ ἐκλεκτοί. 15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον
ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ
ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳ
διανῶν

λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ
θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ
γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, 17 εἰπὲ οὖν ἡμῖν τί σοι
δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ
Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειράζετε,
ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ
προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ
εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος.
τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ
τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες
αὐτὸν ἀπῆλθαν. 23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ
Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν
αὐτὸν 24 λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐάν τις
ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25
ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας
ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἕως
τῶν ἑπτά. 27 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. 28 ἐν τῇ
ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον
αὐτήν· 29 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πλανᾶσθε μὴ
εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ· 30 ἐν γὰρ τῇ
ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν
οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· 32 ἐγώ
εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ
ἔστιν [ὁ] θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ
ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι
ἀκούσαντες ὅτι

ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ
ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν [νομικὸς] πειράζων αὐτόν· 36
διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῳ
· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν
ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· 38 αὕτη ἐστὶν ἡ
μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. 39 δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ·
ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν ταύταις ταῖς
δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.
41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ
Ἰησοῦς 42 λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνος υἱός
ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυίδ. 43 λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν
Δαυὶδ ἐν πνεύματι

(24) נבחרו [15] אז הלכו הפרושים ויועצו ללכדו על זה
(25) הדבר [16] וישלחו אליו תלמידיהם עם עבדי הורודוס

Page 53

(1) לאמר רבי ידענו כי איש אמונים אתה ודרך האלהים
(2) באמת תלמד ואין עליך עניין כל אדם כי לא תביט
(3) פני האדם [17] ועל כן אמור לנו מה נראא לך המותר
(4) לתת מס לקיסר או לא [18] וידע ישו רוע לבבם
(5) ויאמר להם החנפים למה הנסוני [19] הראוני את
(6) מטבע המס והם הגישו לו זוז אחד [20] ויאמר אליהם
(7) למי הצלם הזה והכתיבה הזאת [21] ויענו לו ויאמרו
(8) לקיסר אז אמר אליהם לכן תנו לקיסר את אשר
(9) לקיסר ולאלהים אשר הם לאלהים [22] וכששמעו תמהו
(10) ויעזבו אותו ויסורו [23] ביום ההוא קרבו אליו ה[237]
(11) הצדוקים אשר הם אומרים שלא תהיה תקומה
(12) יושאלו לו לאמר [24] רבי אמר משה אם ימות איש ובן
(13) אין לו יקח אחיו את אשה המת לו לאשה בדי לקיים
(14) לאחיו זרע [25] ויעזוב את אשתו לאחיו [26] כן שני ושלושי
(15) עד השביעי [27] ואחר מתה גם האשה [28] בתקומה
(16) למי תהיה זאת האשה יען כי כל השבעה היו
(17) בעליה [29] ויען ישו ויאמר אליהם אתם תועים
(18) ולא יודעים את הכתובים ולא את כח האלהים
(19) [30] כי בתקומה לא יתחתנו ולא תאורשנה כי אם
(20) יהיו כמלאכי האלהים בשמים [31] ועל תקומת
(21) המתים לא קראתם מה שנאמר מאה האלהים
(22) האומר אליכם [32] אני אלהי אברהם אני אלהי
(23) יצחק אני אלהי יעקב ולא הוא אלהי המתים
(24) כי אם אלהי החיים [33] וכששמעו הכתות תמהו
(25) על תלמודו [34] ופרושים כאשר שמעו כי הוא

Page 54

(1) החשה לצדוקים נוסדו יחד [35] וישאל לו אחד מהם
(2) והוא מלמד התורה וינסהו ויאמר לו [36] רבי איזו מצוה
(3) גדולה בתורה [37] ויען לו ישו ויאמר תאהב את יי[238]
(4) אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך [38] זו
(5) היא המצוה שבכל התורה וזו היא ראשונה
(6) [39] אבל השניה שהיא דומה לה היא ואהבת לרעך
(7) כמוך [40] באלה השתי מצות תלויה כל התורה
(8) והנביאים [41] וכשנקבצו הפרושים שאל אליהם ישו
(9) [41] לאמר מה נראו לכם על המשיח למי הוא בן ויאמרו
(10) לו בן דוד הוא [43] והוא אמר אליהם והיך דוד ברוח

καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων· 44 εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν
σου;
45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; 46
καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον οὐδὲ ἐτόλμησέν τις
ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

23·1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ 2 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν
ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε·
λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα
[καὶ δυσβάστακτα] καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν
ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι
αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι
τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ
μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν
τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7
καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων ῥαββί.
8 ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος,
πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. 9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν
ἐπὶ τῆς γῆς, εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατήρ ὁ οὐράνιος. 10 μηδὲ
κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητής ὑμῶν ἐστιν εἷς ὁ Χριστός.
11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. 12 ὅστις δὲ ὑψώσει
ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται.
13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι
κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων·
ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε
εἰσελθεῖν.
--

15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι
περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα
προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης
διπλότερον ὑμῶν. 16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὃς
ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ
τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ
χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; 18 καί· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ
ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. 19 τυφλοί,

(11) קדשו קורא לו אדני לאמר [44] נאם יי[239] לאדני שב
(12) לימיני עד אשית אויביך הדום רגליך [45] ואם דוד
(13) קראו אדני היך הוא בנו [46] ולא יכלו להשיבו דבר
(14) ולא רצה עוד שום איש לישאל ממנו עוד מן
(15) היום ההוא :[240]

Chapter 23

(16) **אז** דבר ישו אל הכותות ואל תלמידיו [2] לאמור
(17) על מושב משה ישבו סופרים ופרושים
(18) [3] וכל אשר יאמרו לכם שמרו ועשו אבל
(19) כמעשיהם לא תעשו כי הם יאמרו אבל לא יעשו
(20) [4] והם יקשרו משאות כבדות ובלתי מתנשאות
(21) וישימו על שכם האנשים ובעצמן לא יגיעו אותן
(22) [5] וגם כל מעשיהם הם עושים כדי שיראו מבני
(23) אדם כי ירחיבו את טוטפותיהם ויגדילו כנפות
(24) כסויותיהם [6] ויאהבו ראשונות מוסבות במשתי
(25) הערב ואת ראשונות מושבות בבתי כנסיות ואת

Page 55

(1) [7] פרסות בשוק ולהקרא מאנשים רבי [8] ואתם לא
(2) תקראו רבי כי אחד הוא רביכם והוא המשיח
(3) וכלכם אחים [9] גם לא תקראו לכם אב על
(4) הארץ כי אחד הוא אביכם שבשמים [10] ולא תקראו
(5) מלמדים כי אחד הוא מלמדכם והוא המשיח
(6) [11] מי שהוא גדול מכם הוא יהי משרתכם :[241] [12] ומי
(7) שיתרומם ישפל ומי שישפל ירום [13] הוי לכם
(8) סופרים ופרושים חנפים שתסגרו את המלדות
(9) שמים לפני בני האדם כי אתם לא תבאו ולא
(10) תניחו את הרוצים לבא [14] הוי לכם סופרים ו[242]
(11) פרושים חנפים שתאכלו את בתי האלמנות
(12) כדי להתלל תפילות ארוכות ועל כן תקחו
(13) את משפט ארוך [15] הוי לכם סופרים ופרושים
(14) חנפים שתלכו סביבות הים והיבשה כדי
(15) שתעשו את גר אחד וכשהוא נעשה אתם
(16) עושים אותו בן גהינם במשנה מכם [16] הוי
(17) לכם מנהיגים עורים אשר תאמרו כל מי
(18) שישבע בהיכל לא הוא מאומה ואשר ישבע
(19) בזהב ההכל הוא חיב [17] כסילים ועורים איזה
(20) הוא גדול אם הזהב או ההכל שיקדש הזהב
(21) [18] וכל אשר ישבע במזבח אינו מאומה ואשר
(22) ישבע במתנה שעליו הוא חייב [19] העורים איזה

τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;
20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι
τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει

ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν, 22 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ
οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω
αὐτοῦ. 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι
ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον καὶ
ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ
τὴν πίστιν· ταῦτα [δὲ] ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. 24
ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον
καταπίνοντες. 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς
παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26
Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα
γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. 27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις
κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ
γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ
ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ
ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. 29 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν
προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 καὶ
λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν
ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 ὥστε
μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς
προφήτας. 32 καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων
ὑμῶν. 33 ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς
κρίσεως τῆς γεέννης;

34 Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ
σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε
καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ
διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα
δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ
δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν
ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

(23) הוא גדול אם מתנה או המזבח אשר יקדש את
(24) המתנה [20] הנשבע במזבח ישבע באותו ובכל
(25) אשר הם עליו [21] ואשר ישבע בהיכל ישבע

Page 56

(1) באותו ועל הזה שיושב בו [22] והנשבע בשמים
(2) ישבע בכסא האלהים ובאותו שיושב עליו :[243] [23] הוי
(3) לכם סופרים ופרושים חנפים שתעשירו את
(4) מנתא ופיגם וכמון ועזבתם אותם שהם
(5) חומרים בתורה את משפט חסד ואמונה :[244]
(6) אלה הצטרכו להעשות ואלה לא להזנה
(7) [24] מנהיגים עורים שתזקקו את יתוש ותבלעו את
(8) הגמל [25] הוי לכם סופרים ופרושים החנפים
(9) שתטהרו מה שמחוץ הכוס והקערה ובתוכם
(10) הם מלאים גזלה וטמאה [26] הפרוש עוד טהר
(11) בתהילה מה שהוא בתוך הכוס והקערה כדי
(12) שיהיה טהור גם אשר מחוץ [27] הוי לכם סופרים
(13) ופרושים חנפים כי דומים אתם לקברים
(14) מולבנים אשר[245] מחוץ נראים לבני האדם יפים
(15) ובתוכם מלאים עשמות המתים וכל טמאה
(16) [28] וכן גם אתם נראים מבחוץ צדיקים לבני ה[246]
(17) האדם ובתוככם אתם מלאים עול והמס
(18) [29] הוי לכם סופרים ופרושים חנפים אשר תבנו
(19) את קברי הנביאים ותיפו את פברי הצדיקים
(20) [30] ותאמרו אם היינו בימי אבותינו לא חבריהם
(21) היינו בדם הנביאים [31] ואכן עדים אתם
(22) לעצמכם כי אתם באים מאותם שהרגו
(23) את הנביאים ובניהם אתם [32] ואתם מלאו את
(24) מדת אבותיכם [33] נחשים ודורות האפעים איך
(25) תברחו ממשפטו של גהינם :[247] [34] לכן אני אומר

Page 57

(1) לכם הנני שולח אליכם את הנביאים ואת החכמים
(2) ואת הסופרים ומהם תהרגו ותצלבו ומהם תכו
(3) בשוטים בבתי כנסיותיכם ותרדפו מעיר לעיר
(4) [35] כדי שיבא עליכם כל דם צדיק אשר נשפך
(5) על הארץ מן הכל הצדיק זכריה בן ברכיה
(6) אשר הרגתם בין ההיכל ובין המזבח : [36] אמן אני
(7) אומר לכם כי כל אלה באו על זה הדור :

37 Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 38 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 39 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ᾽ ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

24·1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. 3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ᾽ ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; 4 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ· 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων·

ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· 8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. 9 Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. 10 καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· 11 καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς· 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. 14 καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. 15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη οἵα

(8) [37] ירושלם ירושלם אשר תהרגי את הנביאים
(9) תשקלי אותם שנשלחו אליך כמה פעמים
(10) רציתי לקבוץ את בניך כמו התרנגולת
(11) המקבצת אפרוחיה תחת הכנפים ואת
(12) מאנת [38] הנה יעזב לכם ביתכם שומם [39] ואני
(13) אומר לכם כי לא תראוני מעתה עד אשר
(14) תאמרו ברוך אשר בא בשם יי[248]

Chapter 24

(15) **ויצא** ישו וילך מן ההכל ויקרבו תלמידיו
(16) בעבור שיראו אותו בניני ההיכל
(17) [2] והוא ענה להם לאמור התראו
(18) את כל אלה אמן אומר לכם לא תעזב פה
(19) אבן על אבן לא תשבר [3] וכשהו ישב על
(20) הר הזתים נגשו לו תלמידיו מסתר לאמר
(21) אמור לנו מתי יהיו אלה ומה אות יהיה
(22) בביאתך ותכלית העולם :[249] [4] ויען ישו ויאמר
(23) להם שלא יהיה איזה אדם אשר ישיאכם [5] כי
(24) רבים יבאו בשמי לאמר אני משיח ולרבים
(25) ישיאו :[250] [6] כי תשמעו מלחמות ושמועות המלחמות

Page 58

(1) ראו שלא תבהלו צריך הוא שיעשינה האלה
(2) ועוד אין קץ [7] כי יקום גוי על גוי ומלכות על
(3) מלכות ויהיה דבר ורעב ורעש הארץ בכולם
(4) המקומות [8] ואלה הם ראשית המכאובים [9] אז
(5) יתנוכם אל הצרה ויהרגו אתכם וישנאו
(6) אתכם כל הגוים בעבור שמי [10] ואז יכשלו רבים
(7) וימסרו איש את רעהו ושנא איש את אחיו [11] ויקומו
(8) רבים מנביאי השקר ויתעו את הרבים :[251] [12] וכי
(9) ירבה פשע תקרר האהבה מהרבים [13] ומי שיעמד
(10) עד הקץ הוא יושע [14] וזאת תקרא בשורת המלכות
(11) בכל העולם לעדות לכל הגוים ואז תבא התכלית
(12) [15] וכשתראו את שקוץ משומם הנאמר מאת דניאל
(13) הנביא שאמר שהוא עומד במקום הקדש מע
(14) שקורא יבין [16] אז אשר יהיו ביהודה ינוסו אל ה[252]
(15) ההרים [17] ואשר יהיה על הגג לא ירד לקחת מאומה
(16) מן ביתו [18] ואשר בשדה לא ישובו לקחת את
(17) לבושו ואוי להרות וליולדות ולמניקות בימים
(18) ההם [20] ואתם התפללו שלא יהיה מנוסכם
(19) בחורף או בשבת [21] כי אז תהיה צרה גדולה

οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται.
22 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη
πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι
ἐκεῖναι. 23 Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε, ὁ χριστός, ἢ· ὧδε
μὴ πιστεύσητε· 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ
ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε
πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα
ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ
ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· 27 ὥσπερ γὰρ
ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν,
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 28 ὅπου ἐὰν ᾖ
τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.
29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος
σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ
ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ
τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς· 31 καὶ
ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ
ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων
ἀπ᾽ ἄκρων οὐρανῶν ἕως [τῶν] ἄκρων αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς
συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται
ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33
οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς
ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.
36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ
ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37
Ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις]
ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες
καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,

39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν
ἅπαντας, οὕτως ἔσται [καὶ] ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
40 τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς
ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται
καὶ μία ἀφίεται.
42 Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν
ἔρχεται. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε

(20) אשר כמוה לא נהיתה מראשית העולם עד
(21) עתה ולא יהיה אחרי כן [22] ואם לא קצרו הימים
(22) ההם לא יושע כל בשר רק בעבור הבחירים
(23) יקצרו הימים ההם [23] אז אם איש יאמר לכם
(24) הנה פה המשיח או בזה אל תאמינו [24] בעבור
(25) שיקומו משיחי השקר ונביאי השקר ויתנו אותות

Page 59

(1) גדולות ומופתים שגם יבואו לידי טעות אם
(2) יוכל להיות בבחירים ההם [25] הנה אמרתי לכם
(3) [26] לכן אם יאמרו לכם הנה במדבר הוא אל
(4) תצאו הנה בחדרים אל תאמינו [27] כי הברק
(5) יצא ממזרח ונראה עד מערב כן ההיה
(6) ביאת בן האדם [28] בכל מקום שתהיה נבלה
(7) שם יאספו הנשרים [29] ומיד אחר צרת הימים
(8) ההם יחשך השמש והלבנה לא תתן אורה
(9) וכוכבים יפלו מן השמים וגבורות השמים
(10) ימוטו [30] ואז תראה אות בן האדם בשמים ואז
(11) יספדו כל שבטי הארץ ויראו את בן האדם הבא
(12) בענני השמים בחיל רב ובכבוד [31] וישלח את
(13) מלאכיו בשופר ובקול גדול שיאספו בחיריו
(14) מארבע רוחות ממרומי השמים עד קצותם
(15) [32] בעץ התאנה למדו המשל כשיהיה ענפו רך
(16) ויצמחו העלים ידעתם כי בקרוב יהיה הקץ
(17) [33] כן כשאתם תראו את כל אלה דעו כי קרוב
(18) הוא בדלתים [34] אמן אני אומר לכם כי לא יעבור
(19) הדור עד שיעשו הכל [35] שמים וארץ יעברו
(20) ודברי לא יעברו [36] עד היום ההוא ואל השעה
(21) ההיא לא יהיה איש יודע לא מלאכים בשמים
(22) כי אם אני לבדו [37] וכאשר היה בימי נח כן
(23) תהיה ביאת בן האדם [38] כי כאשר היו בימים
(24) ההם שהיו לפני המבול אוכלים ושותים
(25) ומתחתנים ונותנים לחתונה עד יום שבו

Page 60

(1) בא נח אל התבה [39] ולא ידעו עד שבא המבול
(2) וישא את הכל כן יהיה ביאת בן האדם [40] :[253] אז
(3) יהיו שנים בשדה אחד ילקח ואחד יעזב [41] שתים
(4) טוחנות ברחים אחד תלקה ואחד תעזב :[254]
(5) [42] שתים בערש אחד ילקח ואחד יעזב ולכן שקדו
(6) כי לא ידעתם באיזו שעה יבא אדניכם [43] ודעו

ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται,
ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε
ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. 45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας
αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ
δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως
ποιοῦντα· 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν
αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος, 49 καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ
τῶν μεθυόντων, 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ
οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει
αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

25·1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα
παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ
πέντε φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν
οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4 αἱ δὲ φρόνιμοι

ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5
χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6
μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς
ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι
ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ
ταῖς φρονίμοις εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ
λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι
λέγουσαι· μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε
μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10
ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ
ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ
θύρα. 11 ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι·
κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν
ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν
ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ
ὑπάρχοντα αὐτοῦ, 15 καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ
δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ

(7) זאת אם ידע בעל הבית באיזו שעה הגנב יבא
(8) באמת הוא ישקוד ולא יניח לחתור את ביתו [44] על
(9) כן גם אתם תהיו בכונים כי לא ידעתם באיזו
(10) שעה יבא בן האדם [45] ומי הוא עבד נאמן ומשכיל
(11) שאותו השים אדון על בני ביתו שיתן להם
(12) מזון בעת [46] אשרי העבד ההוא שאותו בבא
(13) אדוניו אל ביתו וימצאהו כן עושה [47] אמן אני
(14) אומר לכם כי באמת על כל רכושו ישים אותו
(15) [48] ואם יאמר העבד הזה רע בלבו יאחר אדוניו
(16) לבוא [49] ויחל להכות את העבדים אשר עמו
(17) והוא יאכל וישתה עם השכורים [50] ויבא אדון
(18) העבד ההוא ביום שלא התיחל ובשעה שלא
(19) ידע [51] ויבקע אותו ואת חלקו ישים עם חנפים
(20) שם יהיה בכי וחירוק שנים :[255]

Chapter 25

(21) **אז** תדמה מלכות שמים לעשר בתולות
(22) שלקחו את לפידיהן ותצאנה לקראת
(23) החתן [2] חמש מהן היו כסילות וחמש
(24) מהן היו משכילות [3] החמש הכסילות כשלקחו
(25) את הלפידים לא לקחו שמן [4] והמשכילות

Page 61

(1) לקחו את השמן בכליהן עם הלפידים [5] וכשהחתן
(2) היה מאחר נמו וישנו כלן [6] ובחצות הלילה
(3) היתה צעקה והנה החתן בא ותצאנה לקראתו
(4) [7] אז קמו כל הבתולות האלה ותכיננה את
(5) לפידיהן [8] וכסילות אמרו אל המשכילות תננה
(6) משמנכם כי לפידינו נכבו [9] ותעננה
(7) המשכילות ותאמרנה להם לא נתן לכם פן
(8) יפסידק לנו ולכם לכן לבנה על המוכרות
(9) וקננה בעדכם [10] ובלכהן לקנות בא החתן
(10) אשר היו מוכנות באו עמו אל החתונה
(11) ונסגר הפתח [11] ואחר כן באו שאר הבתולות
(12) לאמר אדני אדני פתח לנו [12] והוא ענה לאמר
(13) אמן אני אומר לכם[256] שלא ידעתי אתכן [13] ועל
(14) כן אתם שקדו כי לא ידעתם את היום ואת
(15) השעה אשר בה יבא בן האדם [14] כי כמו ה[257]
(16) האדם כשהלך לגור במדינת הים והוא קרא
(17) לעבדיו ויתן להם את רכשו [15] לאחד נתן חמש
(18) ככרים ולאחד שתים ולאחד אחד לכל איש

κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως 16 πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε· 17 ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. 20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντά λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα

(19) נתן ככחו ויסע מיד [16] ומי שלקח החמשה
(20) ככרים הלך ויסחר באותן ויקנה חמש אחרות
(21) [17] וכן מי שלקח שתים קנה עוד שתים אחרות
(22) [18] ומי שלקח האחת הלך וחפר בארץ ויטמן אותה
(23) בארץ [19] ויהי אחר זמן רב שב אותו האדון
(24) ויעש איתם חשבון [20] ויקרב מי שלקח החמשה
(25) ככרים ויקרב עוד חמש ככרים אחרים

Page 62

λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. 21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 22 προσελθὼν [δὲ] καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντα μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, 25 καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. 26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; 27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· 29 τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 30 καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· 32 καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ

(1) לאמר אדני נתת לי חמש ככרים והנה הוספתי
(2) עליהן עוד חמש אחרות [21] ויאמר אליו אדוניו ה[258]
(3) האח יען אשר היית עבד טוב ונאמן על המעט
(4) בא ואפקידך על הרבים לך בוא על שמחת
(5) אדוניך [22] ויקרב גם מי שלקח השנים ככרים
(6) ויאמר אדני נתת לי השנים ככרים והנה עוד
(7) שתים אלה קניתי [23] ויאמר אליו אדוניו האח יען
(8) אשר היית עבד טוב ונאמן על המעט בא נא
(9) ואפקידך על הרבים לך בא אל שמחת אדוניך :[259]
(10) [24] ויקרב גם מי שלקח את הככר אחת ויאמר אדני
(11) ידעתי כי אתה אדם קשה ותקצור אשר שם לא
(12) זרעת ותאסוף את אשר שם לא פזרת [25] ויראתי
(13) והלכתי וטמנתי את ככרך בארץ הנה לך מה
(14) אשר לך :[260] [26] ויען אדוניו ויאמר אליו עבד רע
(15) ועצל ידעת כי אקצור אשר שם לא זרעתי
(16) ואאסוף את אשר שם לא פזרתי [27] צריך אתה
(17) לתת את כספי לשלחניים ואכן אני הייתי
(18) בא ולוקח את אשר לי בתרבית [28] לכן קחו נא
(19) ממנו את הככר ותנו לאותו אשר לו העשר
(20) הככרים [29] כי לכל מי שיש לו ינתן לו וישפע
(21) ומי שאין לו גם מה שנראה היות לו יוקח ממנו
(22) [30] ואת ועבד הבטל השליכו אותו אל החושך
(23) החיצון אשר שם יהיה בכי וחרוק שנים :[261]
(24) [31] וכאשר יבא בן האדם בכבודו וכל מלאכיו
(25) איתו אז ישב על כסא כבודו [32] ויקח[262] לו לפניו

Page 63

πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν.

(1) כל גוים ויפריד אותם אלה מאלה כמו הרועה
(2) שיפריד את הכבשים מעל הגדיים [33] ויצג את
(3) הכבשים על הימין ואת הגדיים אל השמאל :[263]
(4) [34] ואז יאמר המלך לאלה אשר יהיו אל ימינו לכו
(5) ברוכי אבי ורשו את הממלכה המוכנת לכם

ἀπὸ καταβολῆς κόσμου 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι
φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ
με, 36 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ
με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρός με. 37 τότε
ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε
εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν;
38 πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ
περιεβάλομεν; 39 πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ
καὶ ἤλθομεν πρός σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν
μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ
εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ [οἱ] κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ
αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ
ἐποτίσατέ με, 43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς
καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ
ἐπεσκέψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες·
κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ
ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45 τότε
ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ
ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46
καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον.

(6) מראשות העולם [35] אני רעבתי ותתנו לי לאכול
(7) צמאתי ותתנו לי לשתות :[264] גר היתי ותאספוני
(8) [36] ערום הייתי ותכסו אותי חולה היתי ותפקדו
(9) אותי בבית האסורים היתי ותבאו אלי :[265] [37] אז
(10) יענו הצדיקים לו לאמר אדני מתי ראינוך
(11) רעב ונאכילך אז צמא ונשקך [38] ומתי ראינוך
(12) גר ונאסיפך או ערום ונכסך [39] או מתי ראינוך
(13) חולה או בבית האסורים ונבא אליך [40] ויענה
(14) המלך ויאמר אליהם אמן אני אומר לכם כשעשיתם
(15) לאחד מאלה אשר הם לי כאחים קטנים כאילו
(16) עשיתם לי [41] ואז יאמר המלך לאלה אשר יהיו
(17) משמאלו סורו ממני ארורים לכו אל אשו
(18) של עולם אשר הוכנה לשטן ולמלאכיו :[266] [42] כי
(19) רעבתי ולא נתתם לי לאכול צמאתי ואתם ואתם
(20) לא השקיתם אותי [43] גר היתי ולא האספתם
(21) אותי ערום היתי ולם כסיתם אותי חולה
(22) היתי ובבית האסורים ולא פקדהם אותי
(23) [44] אז הם יענו לו לאמר אדני מה ראינוך
(24) רעב או צמא או גר או ערום וא חולה וא בבית
(25) האסורים ולא שרתנוך [45] אז יענה להם לאמור

Page 64

(1) אמן אני אומר לכם כשלא עשיתם לאחד מהקטנים
(2) האלה לא עשיתם לי [46] ואלה ילכו אל עונש העולם
(3) והצדיקים לחיי העולם :[267]

26·1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους
τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· 2 οἴδατε ὅτι μετὰ δύο
ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται
εἰς τὸ σταυρωθῆναι.
3 Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ
εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα 4 καὶ
συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ
ἀποκτείνωσιν· 5 ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος
γένηται ἐν τῷ λαῷ.
6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ, 7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. 8
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια
αὕτη; 9 ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι
πτωχοῖς. 10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν

Chapter 26

(4) **ויהי** ככלות ישו את הדברים האלה כלם
(5) אמר לתלמידיו [2] הידעתם כי אחר
(6) יומים יהיה הפסח ובן האדם ימסר
(7) ויאסר כדי להצלב אות [3] אז נקהלו הכהנים
(8) וזקני העם אל חצר שר הכהנים אשר נקרא
(9) קאיפה [4] ויועצו לתפוש ישו במרמה ולהרגו :[268]
(10) [5] ויאמרו לא נעשה זה ביום החג פן תהיה
(11) מהומה רבה בעם [6] וכאשר היה ישו בבית עניה
(12) אחת בבית סימון המצורע [7] נגשה לו אשה
(13) אשר בידה פך שמן יקר והיא שפכה על ראשו
(14) והוא היה יושב [8] ויראו התלמידים ויכעסו ויאמרו
(15) על מה זאת האבידה [9] כי יכול השמן הזה להמכר
(16) בממון רב ולהנתן לעניים [10] וידע ישו ויאמר

αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν
ἠργάσατο εἰς ἐμέ· 11 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ'
ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· 12 βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με
ἐποίησεν. 13 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον
τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς
μνημόσυνον αὐτῆς.

14 Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας
Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν·

(17) להם למה אתם מאלצים את האשה הזאת
(18) כי היא פעלה בי מעשה טוב [11] ואתכם תמיד
(19) יהיו עניים ואני לא אהיה תמיד אתכם :[269] [12] והיא
(20) שלחה את השמן הזה על גופי לקברני עשתה
(21) [13] אמן אני אומר לכם בכל מקום אשר שם תקרא
(22) הבשורה הטובה הזאת בכל העולם מכל מה
(23) שהיא עשתה יאמר על שמה ולזכרונה [14] אז הלך
(24) אחד מהשנים עשר תלמידיו והוא אשר נקרא
(25) יהודו אישכריוטי ולך אל ראשי הכהנים [15] ויאמר

Page 65

τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν
αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. 16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα
αὐτὸν παραδῷ. 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ
μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι
φαγεῖν τὸ πάσχα; 18 ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς
τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μου
ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. 20 Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ
τῶν δώδεκα. 21 καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο
λέγειν αὐτῷ εἷς ἕκαστος· μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; 23 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ
οὗτός με παραδώσει. 24 ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς
γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ
ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 25 ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς
αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας. 26
Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας
ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε, τοῦτό
ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας
ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, 28 τοῦτο γάρ
ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ
τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως

(1) אליהם מה תרצו לתת לי ואני אמסר אותו לכם
(2) והם נקבו לו שלשים כספים [16] ומאז הוא בקש
(3) העת הנכון למסור אותו [17] וביום הראשון מהג
(4) המצות קרבו התלמידים אל ישו לאמר איפה
(5) תרצה לאכול את הפסח [18] ויאמר
(6) ישו לכו על העיר אל אחד ואמרו לו המלמד
(7) אומר עתי קרובה היא ועמך אעשה הפסח
(8) עם תלמידי [19] ויעשו התלמידים כאשר צוה אותם
(9) ישו ויכינו הפסח [20] וכשהיה ערב ישב על השלחן
(10) עם שנים עשר תלמידיו [21] וכאשר היו הם אוכלים
(11) אמר הוא אמן אני אומר לכם כי אחד מכם ימסר
(12) אותי [22] ויחר אפם מאד וכל אחד החל לאמר האם
(13) אני הוא אדני [23] ויען הוא ויאמר מע שיתביל אתי
(14) יד בקערה הוא ימסרני [24] ואכן בן האדם ילך
(15) כמו שנכתב עליו אבל באמת אוי לאותו האדם
(16) אשר על ידו ימסר בן האדם טוב היה לו שלא
(17) היה נולד האדם ההוא [25] ויען יהודה אשר מסר
(18) אותו ויאמר האם אני הוא רבי ויאמר לו אתה
(19) אמרת [26] ויהי כאשר ישבו לאבל לקח ישו את
(20) הלחם ויברך ויבצע ויתן לתלמידיו לאמור
(21) קחו ואכלו זה שהוא גופי [27] ואחר כן לקח את
(22) הכוס ויברך[270] ויתן להם לאמר שתו ממנו כלכם
(23) [28] כי זהוא דמי של ברית החדשה אשר ישפך ב[271]
(24) בעבור רבים לכפור החטאים [29] ואני אומר
(25) לכם מעתה לא אשתה מן פרי הגפן עד אותו

Page 66

τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. 30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ
ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς
σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ·
πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς
ποίμνης.

(1) היום אשר אשתהו עמכם חדש במלכות אבי אשר
(2) בשמים הוא [30] וכשאמרו את התחילה יצאו אל הר
(3) הזיתים [31] אז אמר להם ישו כלכם תכשלו בי בלילה
(4) הזה :[272] נכתב הך את הרועה ותפצנה הצאן ו[273]

32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες
σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. 34
ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος·
κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως
καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν. 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ
Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανὶ καὶ λέγει τοῖς
μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως [οὗ] ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
37 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου
ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38 τότε λέγει αὐτοῖς·
περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ
γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ
πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ
δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν
οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. 40 καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς
καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως
οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρηγορεῖτε
καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 42 πάλιν ἐκ δευτέρου
ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο
παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. 43 καὶ
ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ
ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν

προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. 45 τότε
ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε [τὸ]
λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46 ἐγείρεσθε
ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. 47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ
λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ
ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ
πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν
αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε
αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε, ῥαββί,
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖρε, ἐφ'
ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 51 Καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ
πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52
τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς
τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ
ἀπολοῦνται. 53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν
πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας
ἀγγέλων; 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ
γενέσθαι; 55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις·

(5) [32] ואחרי שאקום אלך אל הגליל לפניהם [33] ויען כיפא
(6) ויאמר לו אם כלם יכשלו אני לא אכשל בך [34] ויאמר
(7) לו ישו אמן אני אומר לך כי בלילה הזאת בטרם
(8) ישור התרנגול שלשה פעמים תכחשני [35] ויאמר
(9) לו כיפא גם אם אצטרך למות אתך לא אכחשך
(10) וכן גם כן אמרו כל התלמידים [36] אז בא ישו אתם
(11) לכפר ששמו גי שמנים ויאמר אל תלמידיו שבו
(12) בזה עד שאלך לשם ואתפלל [37] והוליך אתו כיפא
(13) ושנים בני זבדי והתחיל להתעצב ולהתחרד[274]
(14) [38] ואז אמר אליהם עציבת נפשי עד מות פה
(15) תמתינו לי ושקדו עמי [39] ויעבר מעט ויפול על
(16) פניו ויתפלל לאמר אבי אם אפשר שיעבור
(17) הכוס הזה ממני עשה אבל לא יהי כרצוני אלא
(18) כרצונך עשה [40] ויבא אל תלמידיו וימצאם
(19) ישנים ויאמר אל כיפא אם לא יכולתם שעה
(20) אחת לשקוד עמי [41] שקדו והתפללו שלא תבאו
(21) ואולם הרוח היא שוקדת אבל הבשר הוא חלש
(22) [42] עוד הלך שנית ויתפלל לאמר אבי אם לא יוכל
(23) לעבור הכוס הזה ממני אלא צריך שאשתה
(24) אותו יהי כרצונך [43] ויבא עוד וימצאם ישנים כי
(25) עיניהם היו כבדות [44] ויעזוב אותם וילך עוד

Page 67

(1) ויתפלל שלישית ויאמר אותה התפלה שכבר אמר
(2) [45] אז בא אל תלמידיו ויאמר אליהם שנו עתה ונוחו
(3) הנה קרבה השעה שבן האדם ינתן ביד החטאים
(4) [46] קומו ובלכה הנה יקרב שימסור אותי [47] עוד הוא
(5) היה מדבר והנה יהודה אחד מן השנים עשר
(6) תלמידיו בא ואתו המון רב עם חרבות ורמחים
(7) והם היו שלוחים מראשי הכהנים ומזקני העם
(8) [48] ויהודה אשר מסר אותו נתן לאותו העם הבא
(9) עמו אות לאמר מי אשר אשק הוא הוא[275] ואותו
(10) תפשו [49] ויגש מיד אל ישו ויאמר שלום רבי וישק
(11) לו [50] ויאמר אליו ישו אהובי למה באת אז קרבו
(12) וישלחו יד על ישו ואחזו אותו [51] והנה אחד מאלה
(13) אשר היו עם ישו שלח יד וירק את חרבו ויך את
(14) עבד ראש הכהנים יכרת את אזנו [52] אז אמר
(15) לו ישו השב חרבך אל מקומה כי כל אשר
(16) יקחו את החרב יאבדו על החרב [53] הלא החשוב
(17) כי לא אוכל לישאל מעם אבי שישלח בעבורי
(18) עתה יותר משנים עשר לגויני מלאכים [54] ואיך
(19) יתקימו המכתבים הכתובים כי צריכה היא
(20) להעשות כן [55] באותה שעה אמר ישו אל הכיתות

ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με; καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων καὶ οὐκ
ἐκρατήσατέ με.56 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ
γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν
ἔφυγον. 57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς
Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
συνήχθησαν. 58 ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως
τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν
ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. 59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον
ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν
θανατώσωσιν, 60 καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων
ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο 61 εἶπαν· οὗτος
ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν
ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. 62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ·
οὐδὲν ἀποκρίνῃ τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ
τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν· ἀπ᾽ ἄρτι
ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς
δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 τότε
ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφήμησεν·
τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν
βλασφημίαν· 66 τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν·
ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67 Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν 68 λέγοντες·
προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 69 Ὁ δὲ
Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία
παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. 70 ὁ
δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις. 71
ἐξελθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν

ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.
72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ·
ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ.
74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν
ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη ὁ
Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα
φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

(21) כמו אל ליסטס יצאתם לקראתי בחרבות ורמחים
(22) לתקוש אותי בכל יום ישבתי אצלכם ואלמד
(23) אתכם בהיכל ולא אחזתם אותי [56] וכל זה היה
(24) כדי שיתקימו מכתבי הנביאים אז התלמידים
(25) כלם עזבו אותו וינוסו [57] והם אחזו את ישו ויוליכו

Page 68

(1) אותו אל קאיפה ראש הכהנים אשר שם סופרים
(2) וזקנים נאספו [58] וכיפה בא אחריו מרחוק עד חצר
(3) ראש הכהנים ויבאו אל הבית וישב עם המשרתים[276]
(4) לראות מה יהיה חקץ [59] וראשי הכהנים וכל כנסת
(5) בקשו עד שקר על ישו למסור אותו למות :[277] [61] ולא
(6) מצאו כשקרבו רבים עדי שקר ולסוף באו שנים
(7) עדי שקר ויאמרו [61] זה אמר אני אוכל להרוס
(8) היכל האל ובעוד שלשה ימים אוכל לבנותו :[278]
(9) [62] ויקם ראש הכהנים ויאמר לו לא תענה כלום
(10) על אלה אשר יעידו עליך [63] וישו לא ענה כלום
(11) והחריש :[279] וראש הכהנים אמר אליו אשביעך
(12) באלהים חיים שתאמר לנו אם אתה משיח בן
(13) אלהים [64] ויען ישו ויאמר לו אתה אמרת :[280] ואכן
(14) אני אומר לכם מעתה תראו את בן האדם
(15) היושב מימין כח האלהים הבא בעבי השמים
(16) [65] אז ראש הכהנים קרע את בגדיו לאמר גדף :[281] על
(17) מה נצטדך עוד לעדים הנה שמעתם עתה
(18) שהוא גדף [66] מה נראה לכם והם ענו לאמר
(19) חייב מיתה הוא [67] זה אז הקיאו על פניו ויכוהו
(20) באגרוף ואחרים שלחו את הידים אל פניו
(21) [68] לאמר הנבא לנו משיח מי הוא אשר הכה
(22) אותך [69] וכיפה ישב בחוץ בחצר ותגש אליו
(23) שפחה לאמר ואתה היית עם ישו הגליל
(24) [70] והוא כחש לעיני הכל לאמר לא ידעתי מה את
(25) אומרת [71] וכשהוא יצא לדלת ראתה אותו שפחה

Page 69

(1) אחרת ותאמר לאותם אשר היו שם גם זה היה את
(2) ישו הנצרי :[282] [72] ועוד בשבועה כחש ואמר אני
(3) לא ידעתי אותו [73] ולאחר מעט קרבו מי שעמדו
(4) שם ויאמרו לכיפה באמת גם אתה הוא מהם
(5) כי לשונך יגלך [74] אז התחיל לעלות ולהשבע שלא
(6) ידע אותו האדם ומיד שר התרנגול [75] ויזכור
(7) כיפה את דברי ישו אשר אמר בטרם ישור
(8) התרנגול הכחשני שלשה פעמים ומיד יצא
(9) לחוץ ויבכה במרירות :[283]

27·1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν· 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ
παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.
3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη,
μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν
καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ
δὲ εἶπαν· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν
ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. 6 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν
κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες
ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς
ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς
σήμερον. 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου
λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ
τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο

Chapter 27

(10) **ויהי** בבקר ונוסדו יחד כל ראשי הכהנים
(11) וזקני העם על ישו כדי לחייבו למות
(12) [2] ויאסרוהו ויוליכהו וימסרו אותו אל
(13) פונקיוש פילטוש הפקיד [3] אז ראה יהודה אשר
(14) מסר אותו כי נתחייב הוא למות וינחם וישיב
(15) את השלשים כסף אשר נתנו לו ויתנם וראשי
(16) הכהנים ולזקנים לאמר [4] חטאתי יען אשר מסרתי
(17) את דם הצדיק והם אמרו מה עלינו אתה
(18) תראה [5] והוא השליך את השלשים כסף אל ההכל
(19) ויתתל בפה [6] וראשי הכהנים לקחו את הכסף
(20) ויאמרו לא הותר לשלוח אותם לקרבן כי שכר
(21) הדם הם [7] ויזעצו עצה ויקנו מאלה את חלקת
(22) שדה היוצר לקבורת הגרים [8] ועל כן נקרא
(23) החלקה חלק דמה עד היום הזה [9] אז נתמלא
(24) מה שנאמר על ידי ירמיה הנביא האומר ויקחו
(25) את שלשים הכסף אדר היקר היקור אשר הוקירו

Page 70

(1) מאת בני ישראל [10] ויתנו אותם לחלקת היוצר כאשר
(2) העיד בי יי[284] [11] וישו עמד לפני הפקיד וישאל אותו
(3) הפקיד לאמור האתה מלך היהודים ויען לו ישו
(4) ויאמר אתה אומר [12] וכשחלשינו אותו ראשי הכהנים
(5) והזקנים הוא לא ענה אותם מאומה [13] אז אמר לו
(6) פילטוש לא שמעה העדות אשר העידו עליך
(7) [14] והוא לא ענה לו כלום אפילו דבר אחד ויתמה
(8) הפקיד מאד [15] וביום החג היו נוהגים שהפקיד
(9) היה מוציא לאם אסור אחד את אשר ירצו
(10) [16] ואז היה אצלו אסור אחד פריץ ונקרא שמו
(11) בר רבה [17] וכשנאספו המה אמר אליהם פילטוס[285]
(12) את מי תרצו ואשלח אתכם בר רבה או
(13) ישו שנאמר משיח [18] כי הוא ידע שהם בשנאה
(14) מסרו אותו [19] ובשבתו על בימה שלחה לו אשתו
(15) לאמר לא יהיה לך עסק את הצדיק ההוא כי
(16) סבלתי את רבות היום בעבורו [20] וראשי הכהנים
(17) והזקנים פתו את העם לישאל בר רבה
(18) לאבד את ישו [21] ויען הפקיד ויאמר אליהם
(19) למי תרצו שישלח לכם מן השנים והם אמרו
(20) את בר רבה [22] ויאמר אליהם פילתוש ומה אעשה
(21) מישו שנקרא משיח ויענו כלם ויאמרו יצלב
(22) [23] ויאמר להם פקיד ומה הרעה אשר עשה
(23) והם חזרו וקראו יצלב [24] וירא פילטוש כי הוא לא
(24) הצליח כי מהומה גדולה תקום לכן לקח את

ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ
κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος. 11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη
ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν
λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· σὺ
λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων
καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ
Πιλᾶτος· οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ
ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα
λίαν. 15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ
δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον
λεγόμενον [Ἰησοῦν] Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, [Ἰησοῦν τὸν]
Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ ὅτι
διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν
σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ
δι᾽ αὐτόν. 20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς
ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν
ἀπολέσωσιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα
θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν.
22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν
λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ
ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες·
σταυρωθήτω. 24 Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ
μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν

ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός εἰμι
ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε.25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ
λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. 26
τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν
φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. 27 Τότε οἱ στρατιῶται
τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον
συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. 28 καὶ ἐκδύσαντες
αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, 29 καὶ πλέξαντες
στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ
κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν
αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων,
30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον
εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν
αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ
ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον
ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα, τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα
ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον
Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ
πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ
ἠθέλησεν πιεῖν. 35 Σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν
αὐτὸν ἐκεῖ. 37 Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν
αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων. 38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ
δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. 39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ
λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις
οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, [καὶ] κατάβηθι
ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες
μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· 42 ἄλλους
ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν,
καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. 43
πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ
ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. 44 Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ
συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. 45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης
ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 46
περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ
λέγων· ηλι ηλι λεμα σαβαχθανι; τοῦτ' ἔστιν· θεέ μου θεέ μου,
ἱνατί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων
ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθέως
δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ
περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· ἄφες
ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν
κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ
καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο
καὶ

(25) המים ויכבס ידיו לפני העם לאמר נקי אני

Page 71

(1) מדם הצדיק הזה אתם תראו [25] ויען כל העם
(2) ויאמר דמו עלינו בנינו [26] אז שלח להם בר רבה
(3) ואת ישו מסר להם ליסרו בשוטים ולהצלב :[286]
(4) [27] ואז שטרטיוטין הפקיד לקחו את ישו ומסר
(5) להם בבית דין ויקהילו אליו את כל הכיתה
(6) ויפשיטו אותו ויסובבהו מעיל שני [29] ושבבו את
(7) ראשו סירים לעטרה ויתנו קנה בימינו ויכרעו
(8) ברכים לפניו ויליצו לו לאמר שלום לך מלך יהודים
(9) [30] ויקיאו בו ויקחו את הקנה ויכו את ראשו [31] ואחרי
(10) שחלעיגו לו הפשיטוהו את המעיל וילבישוהו
(11) בגדיו ויוליכו אותו להצלב [32] והם יצאו ומצאו
(12) אדם קורני ושמו סימון ואותו נגשו לשאת את
(13) צליבו [35] ויבואו על המקום שנאמר גלגלתא [34] ויתנו
(14) לו יין מהול בראש וכשטעם וימאן לשתות :[287]
(15) [35] ואחרי שצלכו אותו חלקו בגדיו ויפילו הגורל
(16) למלאת מה שנאמר על פי הנביא האומר
(17) יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל [36] וישבו
(18) וישמרוהו [37] וישימו את דינו על ראשו וכן היה
(19) כתוב זה ישו מלך היהודים [38] אז נצלבו אתו
(20) שנים לסטסין אחד מימין ואחד משמאל [39] וכל
(21) העוברים היו מגדפים אותו ומניעין את ראשו[288]
(22) [40] לאמר האח שתשבור את היכל העלהים ובשלשת
(23) ימים תבנהו הושיעך אם בן האלהים אתה רד
(24) מן הצליב [41] וגם כן ראשי הכהנים ילעיגו עם הספרים
(25) ועם הזקנים לאמר [42] האחרים הושיע ואת עצמו

Page 72

(1) לא יוכל להושיע אם הוא מלך ישראל ירד עתה
(2) מן הצליב הזה ואנו נאמין בו [43] בטח באלהים
(3) יצילהו עתה עם חפץ כי אמר בן אלהים אני
(4) [44] וכן גם כן חרפוהו לסטסין אשר נצלבו אתו
(5) [45] ומשעה הששית היה חושך על כל הארץ עד שעה
(6) תשיעית [46] ובשעה תשיעית קרא ישו בקול גדול
(7) ויאמר אלי אלי למה שכחתני[289] [47] וקצת אנשים
(8) אמרו כששמעו אמרו לאליה זה קורא [48] ופתאום
(9) רץ אחד מהם ויקח את הספוג וימלא אותו חומץ
(10) וישים על הקנה ויתנ לו לשתות [49] ואחרים אמרו
(11) הרף ונראה אם יבא אליהו להציל אותו [50] וישו
(12) קרא עוד בקול גדול וישב את רוחו [51] והנה
(13) פרוכת ההיכל[290] נקרעה לשני חלקים ממעל

ἡ γῆ ἐσείσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα
ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων
ἠγέρθησαν, 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν
ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν
πολλοῖς. 54 Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες
τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν
σφόδρα, λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ
γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν
τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν
Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ
μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. 57 Ὀψίας δὲ γενομένης
ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς
καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ
Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα

τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ
λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ [ἐν] σινδόνι καθαρᾷ
60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν
τῇ πέτρᾳ καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου
ἀπῆλθεν. 61 Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη
Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις
ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον 63 λέγοντες· κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι
ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.
64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης
ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ
εἴπωσιν τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη
πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· ἔχετε
κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ
πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον
μετὰ τῆς κουστωδίας.

28·1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων
ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν
τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου
καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ
ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ
τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ
ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· μὴ φοβεῖσθε
ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· 6 οὐκ
ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου
ἔκειτο. 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε

(14) עד למטה [52] והארץ רעשה וסלעים נקרעו ו[291]
(15) וקברים נפתחו ורבות גופות הקדושים אשר
(16) שכבו קמו [53] ויצאו מן הקברים אחר תקומתו
(17) ובאו אל עיר הקדש ונראו לרבים [54] ושרי המאה
(18) אשר לשמור ישו כשראו את רעש הארץ
(19) שנהיו יראו מאד ויאמרו באמת בן ה[292]
(20) האלהים היה זה [55] והיו שם נשים רבות מרחוק
(21) רואות אשר באו אחרי ישו מהגליל המשרתות
(22) לו [56] וביניהם היתה מרים מגדלנית ומרים יעקב
(23) ואם יוסף ואם זבדי [57] וכשהיה ערב בא איש
(24) אחד עשיר מן הרמתים ושמו יוסף וגם הוא
(25) תלמיד ישו [58] והוא נגש אל פילתוש וישאל את גוף

Page 73

(1) ישו אז פילטוש צוה לתת את גוף ישו [59] ויקח ויסף
(2) את גוף ישו ויעטוף אותו בסדין טהור [60] וישים
(3) אותו בקברו חדש אשר חצב בסלע ויגל את האבן
(4) גדולה על פתח הקבר וילך [61] והיו שם מרים מגדלנית
(5) ואחרות מרים יושבות למול הקבר [62] וביום אחר
(6) אשר הוא אחר בדיקת חמץ[293] נאספו ראשי הכהנים
(7) ופרושים אל פילטוש לאמר [63] אדני זכרנו כי זה
(8) המתעה אמר כי בעוד שלשת ימים אחרי מותי
(9) אקום [64] על כן צוה להשמר הקבר עד יום השלישי
(10) פן יבואו תלמידיו ויגנבוהו ויאמרו לעם כי מן
(11) המתים הוא קם ויהיה התעתוע האחרין רע מן
(12) חראשין :[294] [65] ויאמר אליהם פילטוש הנה יש לכם
(13) משמרת לכו ושמרו כאשר ידעתם [66] והם הלכו
(14) ויבצרו את הקבר בשומרים ויחתמו האבן :[295]

Chapter 28

(15) **ובערב** השבת שיאיר באחד
(16) השבת באו מרים מגדלנית
(17) ומרים אחרת לראות את
(18) הקבר [2] והנה היה רעש גדול כי מלאך יי[296] ירד מן
(19) השמים ויגש ויגל את האבן מנ הפתח וישב
(20) עליה [3] ויהיה מראהו כמו ברק ובגדיו כמו שלג
(21) [4] ומן יראתו נבהלו השומרים ויהיו כמו מתים
(22) [5] ויען המלאך ויאמר לנשים על תיראינה אתן
(23) ידעתי כי את ישו אתם[297] מבקשות [6] אינינו פה
(24) כי הוא קם כמו שאמר באנה וראנה המקום
(25) אשר בו השכב אדני ופתאום לכנה [7] ואמרנה

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. 8 Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 9 καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.
11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις 13 λέγοντες· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν [αὐτὸν] καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον [ἡμέρας]. 16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς. 19 πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Page 74

(1) לתלמידיו כי קם ממתים והנה ילך לפניכם בגליל
(2) ושם תראינה אותו והנה אמרתי לכם [8] ובמהרה
(3) יצאו מן הקרב ביראה ובשמחה גדולה וירוצו
(4) להגיד לתלמידיו [9] וכשהלכן לגיד לתלמידיו הנה
(5) ישו בא לקראתן לאמור שלום לכן והנה נגשו
(6) ותפשו את רגליו ותשתחוינה לו [10] אז אמר להן ישו
(7) אל תיראינה לכנה והגדנה לאחי שילכו לגליל כי
(8) שם יראוני [11] וכאשר הלכו והנה קצת מהשומרים
(9) לעיר ויגידו לראשי הכהנים את כל אשר היה
(10) [12] ויאספו הזקנים ויועצו ויתנו ויתנו כסף רב לסטרטיוטין
(11) לאמר [13] אמרו כי תלמידיו באו בלילה ויגנבהו בשכבנו
(12) [14] ואם זאת תשמע מאת הפקיד אנחנו נפתה
(13) אותו ונבטיח אתכם [15] והם לקחו את הכסף
(14) והם עשו כאשר הם לומדו והדבר פורסם
(15) בן[298] היהודים עד היום הזה [16] ואחד עשר תלמידיו
(16) הלכו על הגליל על הר אשר שם העיד בהם ישו
(17) [17] ויראו אותו וישתחוו וקצת הסתפקו [18] ויגש ישו
(18) וידבר אליהם לאמר נתונה לי כל ממשלת
(19) בשמים ובארץ [19] לכן אתם לכו ולמדו כל הגוים
(20) וטבלו אותם בשם האב והבן ורוח הקדש
(21) [20] ולמדו אותם לשמור כל אשר צויתי
(22) אתכם והנני עמכם כל
(23) הימים עד תכלית
(24) העולם
(25) חזק[299]

Endnotes

[1] Note spelling ישו as in Talmudic literature.

[2] סוֹף פסוּק

[3] The letter ה stands alone at the end of the line.

[4] Note spelling difference: here ישוע whereas previously spelled ישו.

[5] סוף פסוק

[6] The text actually has the abbreviation for the Tetragrammaton, which appears as three dots within a large ligature, much like the modern sign for the English pound. I will use יי in the notes to identify this ligature.

[7] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6.

[8] Note full spelling as opposed to ישו.

[9] Ibid.

[10] We might expect ירושלמה with directive ה or לירושלם.

[11] סוף פסוק

[12] סוף פסוק

[13] We might expect הֵיטֵב.

[14] Trimm apparently read לעיניהם, with Herbst, but the text clearly has לפניהם. This agrees with the Greek text which has προῆγεν αὐτούς.

[15] There is a mark here but it should most likely be disregarded.

[16] Why is there no את here? Cf. Zech 2:2 where in a series of three direct objects, the את is missing from the final object as well.

[17] סוף פסוק

[18] Special symbol for the Tetragrammaton.

[19] Trimm reads ויקם, "And he arose. . ." but the text clearly has ויקץ, as does Herbst, "and he awoke," from קיץ or קוץ. Cf. Jastrow, קיץ. Note that both D and $\mathfrak{P}^{33}$ have διεγειρω "to awake" as over against the majority reading of εγειρω.

[20] Special symbol for the Tetragrammaton.

[21] סוף פסוק

[22] סוף פסוק

[23] Special symbol for the Tetragrammaton.

[24] The letter ב stands alone at the end of the line.

[25] Special symbol for the Tetragrammaton.

[26] סוף פסוק (?)

[27] We would expect אינני.

[28] אסם, not listed in Jastrow. Alcalay lists it with the meaning "storehouse, granary." Note Aramaic אִסְנָא.

[29] סוף פסוק

[30] Good example of a vav which is written very long. It appears as nun sofit.

[31] סוף פסוק

[32] אלה acting as an adjectival demonstrative should also be articular, i.e., האלה.

[33] Special symbol for the Tetragrammaton.

[34] Herbst has ההיכל as we would expect. There is, however, no indication of a yod.

[35] Special symbol for the Tetragrammaton.

[36] Note plene spelling.

[37] Special symbol for the Tetragrammaton.

[38] סוף פסוק

[39] Ibid.

[40] Note the full spelling ישוע.

[41] The letter ב stands alone at the end of this line.

[42] It appears as though the word is written ואית, though the *yod* may be a superfluous mark.

[43] סוף פסוק

[44] Herbst has וילמד written defective rather than plene. But the manuscript clearly has the *vav*.

[45] סוף פסוק

[46] Ibid.

[47] The text seems clearly to have יתנפל though Herbst has התנבל. I note that Delitzsch has תָּפֵל as does the Peshitta.

[48] The ב stands alone at the end of the line.

[49] סוף פסוק

[50] Ibid.

[51] Ibid.

[52] Ibid.

[53] Ibid.

[54] The letter ה stands alone at the end of the line.

[55] סוף פסוק

[56] Dittography. This is not noted in Herbst.

[57] Herbst has גיהנם rather than גיהינם, though the DuTillet clearly has גיהינם. Typo on the part of Herbst?

[58] סוף פסוק

[59] Special symbol for the Tetragrammaton.

[60] סוף פסוק

[61] The definite direct object should be preceded by את. We would expect תאהב את רעך.

[62] סוף פסוק

[63] Ibid.

[64] Ibid.

[65] Ibid.

[66] Possibly a ש standing alone at the end of the line.

[67] The DuTillet has כי here but Herbst leaves it out.

[68] סוף פסוק

[69] סוף פסוק

[70] Herbst has הטאותיהם where the DuTillet has הטאותהם. Note the follow הטאותכם without *yod* as well.

[71] Herbst appears to have ני rather than כי though it may just be the unclear copy I have.

[72] Marking over the text in my copy of DuTillet.

[73] סוף פסוק

[74] The letter ל stands alone at the end of the line.

[75] Herbst has ימצחו which is, it would seem, a metathesis on his part.

[76] סוף פסוק

[77] Ibid.

[78] DuTillet seems to clearly have תשקוף, though Herbst has תשפוק. Jastrow lists ספק = שפק with the meaning "sufficient." MH has שָׁפֵק, "to suffice" (cf. Alcalay, *ad loc*). Perhaps DuTillet is a metathesis?

[79] סוף פסוק

[80] Ibid.

[81] Note: plene here, but defective earlier.

[82] Herbst has חי but DuTillet seems clearly to have כי, which is doubtlessly the correct reading.

[83] Mem sofit is not clear in the manuscript.

[84] The final four words of this line are not readable in my copy of the manuscript.

[85] The *yod* in פירות is questionable in the manuscript. Note פרות in the next line but clearly פירי in line 10.

[86] אדוני is plene here, and defective in v. 22.

[87] Additional letter at end of line, or perhaps elongated ת to fill out the line?

[88] Shouldn't we expect האלה? But cf. Deut. 11:18; 1Kings 8:59.

[89] סוף פסוק

[90] Herbst has היה.

[91] There is a ש standing alone at the end of this line.

[92] אדני is not written in Herbst.

[93] The א is missing in בוא. Herbst corrects it.

[94] סוף פסוק ?

[95] The word מי is missing in Herbst.

[96] Plural of לבב?! The Peshitta has singular here, as would be expected. There is no plural of לבב in the Tanach. Note the plural in the Peshitta at Acts 1:24, cf. James 3:14. Shem Tov has בלבבכם.

[97] There is a mark here in the manuscript indicating (?) a word missing. Trimm inserts [do we], following the Greek, Syriac, etc. Apparently a אנחנו has been left out of the Du Tillet.

[98] In Hebrew we might expect בְּלִבָּה. Peshitta has בנפשה.

[99] What is this form? Trimm translates "yes of a truth Lord." Does not correspond to the Peshitta, nor to the Shem Tov.

[100] ב stands alone at the end of the line.

[101] Note that all Greek manuscripts have Yacov ben Zavdai following Andrew as does the Peshitta, but the Shem Tov also has this order.

[102] Herbst has השנים but there is clearly no *yod* here. Shem Tov has שנים.

[103] It appears that there is another letter or letters at the end of this line, perhaps כי, but the copy is bad.

[104] We would expect השמים.

[105] We would expect לבוא.

[106] All Greek manuscripts have Βεελζεβούλ. Shem Tov has בעל זבוב. Peshitta has בעל זבוב.

[107] Single ה at the end of the line.

[108] נ stands alone at the end of the line.

[109] Herbst has שלום without the article, but DuTillet clearly has the article.

[110] Why the direct object marker? One would expect האיש with the direct object marker את.

[111] Ibid. One would expect הכלה.

[112] ל stands alone at the end of the line.

[113] The ר is elongated for justification of the column. Yet at the end of other chapters the line is flush right.

[114] What is this? Feminine plural of בית? We would expect המונים, cf. Peshitta. Note הביתות, "household animals" in m.*Betza* 5.7. Or should we read כיתות, from כַּתְּ, which finds a plural in both masc and fem, cf. Jastrow, p.678. But this usually means "parties" or "bands" of people with different opinions.

[115] Herbst has אשם, but du Tillet seems clearly to read אשר.

[116] סוף פסוק

[117] Why the change from ביום המשפט? Greek has κρίσεως in both places. Peshitta has ביום הדין in both verses (22, 24).

[118] Herbst has רצוי, but there does not appear to be a *yod* in the du Tillet.

[119] A ע stands by itself at the end of the line.

[120] Lines 22-24 in the du Tillet are centered on the page. My copy of the du Tillet does not show line 25, but I have restored it from Herbst, and I have verified with James Trimm, who produced the copy I am using, that in fact, the du Tillet does contain this last line with קל.

[121] Shouldn't this be מָהֵיכַל?

[122] Herbst has כדי but the du Tillet does not contain the *yod.*

[123] Herbst reads והו, and obvious typo for והוא.

[124] סוף פסוק

[125] A ה stands alone at the end of this line.

[126] סוף פסוק

[127] סוף פסוק

[128] סוף פסוק

[129] סוף פסוק

[130] A ש stands alone at the end of this line.

[131] Herbst has אלהים here. Du Tillet clearly has אליהם. Probably transposition of ה and י in Herbst.

[132] סוף פסוק

[133] A ו stands alone at the end of this line.

[134] Herbst has שלו but the du Tillet clearly has the א. Thus, שלא. Does this indicate an audible error?

[135] A ו stands alone at the end of this line.

[136] סוף פסוק

[137] Herbst has וזה, but the du Tillet clearly has וזהו or וזהי. Perhaps וזהו is to be taken as וזה הוא?

[138] ל stands alone at the end of this line.

[139] סוף פסוק

[140] ו stands alone at the end of this line.

[141] Herbst has למור, but du Tillet clearly reads לאמור. Most likely a typo in Herbst.

[142] ב stands alone at the end of this line.

[143] ו stands alone at the end of this line.

[144] סוף פסוק

[145] סוף פסוק

[146] סוף פסוק

[147] dittography

[148] סוף פסוק

[149] ה stands alone at the end of this line.

[150] ה elongated to fill margin.

[151] Aramaic form, cf. Jastrow, p. 836. Note also μαργαρίτης.

[152] סוף פסוק

[153] ת elongated to fill margin.

[154] ר elongated to fill margin.

[155] סוף פסוק

[156] ם elongated to fill the margin.

[157] ה elongated to fill margin.

[158] Aramaic; cf. b.*Shab* 25b, "R. Isaac, the smith" (ר יצחק נפחא). Also, the ח of this word is elongated to fill margin.

[159] This is the normal spelling (plene) in Qumran; only five times in Tanach (Lev. 26:42; Jer. 30:18; 33:26; 46:27; 51:19).

[160] Herbst has the normal spelling (יהודה), but du Tillet clearly has ויהדה; a misspelling?

[161] We would expect the use of the object marker, את שמעו.

[162] סוף פסוק

[163] We would expect וייראו or וירא. Is this a mixup with ראה? Mistake by sound? Shem Tov has יראת העם.

[164] סוף פסוק

[165] ה stands alone at the end of this line.

[166] סוף פסוק

[167] א stands alone at the end of this line.

[168] What is this? Hitpael of a verb צרך?

[169] Strange construction: we would expect something like אינם צריכים ללכת.

[170] סוף פסוק

[171] Herbst has הסתפקתה, but du Tillet clearly has וסתפקתה.

[172] ו stands alone at the end of this line.

[173] סוף פסוק

[174] סוף פסוק

[175] סוף פסוק

[176] Does this word mean "latrine?"

[177] י stands alone at the end of this line.

[178] ה stands alone at the end of this line.

[179] סוף פסוק

[180] סוף פסוק

[181] We would expect ברכה, but note Didache 9:1 and the use of εὐχαριστίας. Peshitta has וּבְרֵךְ. Shem Tov does not contain the ברכה before eating. All the Greek texts have ευχαριστεω or something equivalent.

[182] Note the variants in the Greek texts as to the order of παιδιων και γυναικων.

[183] סוף פסוק

[184] סוף פסוק

[185] סוף פסוק

[186] My copy of the du Tillet is missing the final ם but I think this is just a fault of the xerox copy I'm working from.

[187] Strange spelling for "Caesarea." Mishnah has קֶסֶרִיוֹן (m.*Ohol.* 18:9). Would this spelling indicate a particular dialect, or is the manuscript simply unaware of the normal spelling? Bavli has קיסרי (e.g., b.*Eruvin* 76b). Syriac also has קיסריה.

[188] The scribe corrects the text here (note dots above the letters) by overwriting. It appears he first wrote וישו and then corrected to וישאל and "squeezed in" לכל between וישאל and לאחד. This expression, לכל לאחד, seems strange. The Greek has nothing equivalent here. Syriac has שאל את תלמידיו ואמר. Nothing equivalent in either Mishnah or Qumran that I can find. No parallel in Bavli either.

[189] This use of inf. absolute is curious. It is not Mishnaic, and finds no parallel in the Tanach. Syriac has מי אומרים עלי האנשים שאני. Shem Tov has מה אומרים בני אדם בשבילי.

[190] סוף פסוק

[191] סוף פסוק

[192] Most often in Tanach as אלהים חיים, but also אלהים חי in 2Kings 19:4,16; Is. 37:4,17. Shem Tov has אלקים חיים.

[193] For מקהל in the Tanach, cf. Ps 26:12; 68:27, though these are both in the plural.

[194] עליך (!). Syriac has עליה. Shem Tov also has נגדך, singular "you," apparently referring to כיפה. Greek has κατισχύσουσιν αὐτῆς. No manuscript evidence for singular "you."

[195] סוף פסוק

[196] סוף פסוק

[197] סוף פסוק

[198] סוף פסוק

[199] Note does over letters on lines 3 and other lines on this page.

[200] Herbst has תלמידיך but the du Tillet shows no sign of the *yod* between the final ד and ך.

[201] סוף פסוק

[202] סוף פסוק

[203] סוף פסוק

[204] ת stands alone at the end of this line.

[205] Missing a verb? i.e., בא? Syriac, with all Greek manuscripts, contain the verb. Shem Tov has: ובן אדמ בטל להושיע האויבים, and the son of man has stopped saving the enemies (!)

[206] We would expect צאן or something here.

[207] סוף פסוק

[208] סוף פסוק

[209] סוף פסוק

[210] סופ פסוק

[211] סוף פסוק

[212] Actually the du Tillet has גכ unless my copy is bad. Is this an abbreviation for גם כן?

[213] Why the sudden change to האל rather than האלהים? This is the first occurrence of האל.

[214] We would expect שמור את מצוות האל. Also, not the plene spelling, מצוות. See p. 8, line 10 for only other occurrence of plene spelling.

[215] The plural must be a mistake. Note Trimm's translation: "and he said. . . ."

[216] סוף פסוק

[217] My copy is obscure. I follow Herbst for this word.

[218] Herbst has והחל but it appears that du Tillet has ותחל

[219] סוף פסוק

[220] סוף פסוק

[221] It appears that the scribe may have originally written שתי but corrected to שני.

[222] סוף פסוק

[223] סוף פסוק

[224] סוף פסוק

[225] Abbreviation for Tetragrammaton in the text. See note 6 above.

[226] The Shem Tov has בית יי. Note the Greek manuscripts that have ἱερόν τοῦ θεοῦ. Peshitta has היכל האלהים.

[227] Aramaic spelling. cf. lines 7 & 8 above.

[228] Spelled defectively. Before היכל was spelled plene.

[229] סוף פסוק

[230] סוף פסוק

[231] Orthography of the כ is very close to ב.

[232] סוף פסוק

[233] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6 above.

[234] סוף פסוק

[235] סוף פסוק

[236] סוף פסוק

[237] ה stands alone at the end of this line.

[238] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6 above.

[239] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6 above.

[240] סוף פסוק

[241] סוף פסוק

[242] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6 above.

[243] סוף פסוק

[244] סוף פסוק

[245] Herbst has אשם here rather than אשר, but the du Tillet clearly reads אשר.

[246] ה stands alone at the end of this line.

[247] סוף פסוק

[248] Special symbol for the Tetragrammaton, see note 6 above.

[249] סוף פסוק

[250] סוף פסוק

[251] סוף פסוק

[252] ה stands alone at the end of this line.

[253] סופ פסוק

[254] סוף פסוק

[255] סוף פסוק

[256] masculine plural? why not feminine plural?

[257] ה stands alone at the end of the line.

[258] ה stands alone at the end of this line.

[259] סוף פסוק

[260] סוף פסוק

[261] סוף פסוק

[262] Herbst has ויקח but it appears in du Tillet as ויקה.

[263] סוף פסוק

[264] סוף פסוק

[265] סוף פסוק

[266] סוף פסוק

[267] סוף פסוק

[268] סוף פסוק

[269] סוף פסוק

[270] Herbst has ויבד, obvious typo interchange of ד and ך.

[271] ב stands alone at the end of this line.

[272] סוף פסוק

[273] ו stands alone at the end of this line.

[274] Herbst has ולהתרד but the du Tillet clearly has ולהתחרד.

[275] Double הוא הוא, note Greek αὐτός ἐστιν.

[276] Final *mem* is missing the xerox copy I have, but it doubtlessly was there in the original. See the tail of a letter above the line.

[277] סוף פסוק

[278] סוף פסוק

[279] סוף פסוק

[280] סוף פסוק

[281] סוף פסוק

[282] סוף פסוק

[283] סוף פסוק

[284] Special symbol for the Tetragrammaton. See note 6 above.

[285] Note the alternate spelling. cf. spelling in v. 2 and v. 13.

[286] סוף פסוק

[287] סוף פסוק

[288] Very elongated *vav,* or perhaps a truncated plural (?) as ראשין, cf. Jastrow, p. 1437.

[289] שכח, "forget" in place of עזב or Aramaic שבק. Mistake of hearing? Or perhaps a transmutation: שבק with ב/כ interchange, becomes שכק, and a scribe corrects to שכח (?).

[290] Usually when היכל is with the article, it is spelled in du Tillet as ההכל. Here it is with the *yod* as it should be.

[291] ו stands alone at the end of this line.

[292] ה stands alone at the end of this line.

[293] Note the chronological reference pinpointing the burial on the day for searching out leaven. Leaven was sought and destroyed on teh 13th of Nisan through the morning of the 14th. In Jerusalem, all leaven was destroyed by noon on the 14th.

[294] סוף פסוק

[295] סוף פסוק

[296] Special symbol for the Tetragrammaton. See note 6 above.

[297] Why masculine plural pronoun? Should be feminine plural (?)

[298] Herbst has בין - error of hearing (?)

[299] The final 5 lines are centered to form a conclusion to the manuscript, following the form of page 24 and the end of chapter 11. The final line of the manuscript is חזק in Herbst, but it does not show on my xerox copy. I suspect that, like page 24, the final line is missing from the copy, but is there in the original.